
Apstiprinu:

Valsts meža dienesta
ģenerāldirektors O.Žvagiņš

**VALSTS MEŽA DIENESTA
PUBLISKAIS PĀRSKATS
2001. GADS**

Valsts meža dienests

Saturs

Ievads.....	4
1. Valsts meža dienesta struktūra, funkcijas un darbības virzieni	5
Iestādes juridiskais statuss un struktūra	5
Iestādes galvenie uzdevumi un prioritātes	5
Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas.....	6
2. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas uzraudzība	7
Meža atjaunošanas, ieaudzēšanas un jaunaudžu kopšanas uzraudzība	7
Meža reproduktīvā materiāla ieguves avotu atestācija un meža reproduktīvā materiāla sertificēšana.....	8
Pieteikumu pārbaudes un apliecinājumu izsniegšana	10
Ciršanas apjoms	10
Meža zemes transformācija.....	13
3. Meža veselības stāvokļa uzraudzība.....	14
4. Dabas aizsardzība	18
Mikroliegumu izveidošana un aizsardzība.....	18
Vispārējie dabas aizsardzības jautājumi.....	18
Dabisko meža biotopu inventarizācija	18
Meža monitorings	19
5. Uzraudzība pār meža izmantošanu un apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu.....	20
6. Meža valsts reģistra uzturēšana	22
Tekstuālo datu bāzu uzturēšana, informācijas aprīte	22
Meža valsts reģistra izstrāde un ieviešana.....	22
Digitālā kartogrāfiskā materiāla radīšana un uzturēšana.....	23
Informācijas tehnoloģiju pielietojums - programmatūras izstrādes, tehniskais nodrošinājums	24
Informācijas sagatavošana un pakalpojumu sniegšana	24
7. Meža apsardzība pret uguni.....	26
8. Medību normatīvo aktu ievērošanas un medību resursu stāvokļa kontrole.....	28
Medību normatīvo aktu ievērošanas kontrole	28
Medījamo dzīvnieku uzskaitē	28
Nomedīšanas apjomu administrēšana	29
Mednieku eksaminācija un mednieku apliecību izsniegšana.....	29
ES interešu sfērā ietilpstošo dzīvnieku sugu monitorings.....	30
9. Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošana.....	33
10. Meža īpašnieku informēšana un konsultēšana.....	34
11. Finansējums un tā izlietojums	36

Ieņēmumu apjoms un ieņēmumu avoti	36
VMD izdevumi 2001.gadā.....	36
12. Valsts meža dienesta personāls 2001.gadā.....	39
13. VMD iekšējais audits	40
14. Valsts investīciju projekts.....	41
16. Attīstības projekti	41
17. Prognozes un plāni	43
Iestādes darbības uzlabošana.....	43
Starptautiskie projekti	44

Ievads

Valsts meža dienestam, pēc Latvijas meža nozarē 2000.gadā ieviestajām lielajām pārmaiņām, 2001.gadā būtu jāpilda nemainīgi ikdienas darba uzdevumi. Tomēr arī 2001.gadā turpinās pakāpeniska jaunu normatīvo dokumentu pieņemšana un esošo pilnveidošana. Līdz ar to visa gada garumā turpinās arī pārmaiņu procesa vadība visos VMD līmeņos, darbinieku apmācība, darba procedūru pilnveidošana un jauno normatīvo aktu efektivitātes izvērtēšana.

Valsts meža dienesta jau esošajiem sadarbības partneriem - valsts akciju sabiedrībai "Latvijas valsts meži", Iekšlietu ministrijai, Valsts Kontrolei, Valsts zemes dienestam, pašvaldībām, nevalstiskajām un citām organizācijām – kopš 2001.gada piedrojušās arī tādas institūcijas kā Valsts ieņēmumu dienests un Lauku atbalsta dienests. Pastāv daudzi priekšnoteikumi, lai kopīgu mērķu sasniegšanai šī sadarbība kļūtu vēl ciešāka.

Jūsu rīcībā tiek nodots Valsts meža dienesta pārskats, kas tieši vai netieši atspoguļo Valsts meža dienesta 2001.gadā paveikto.

1. Valsts meža dienesta struktūra, funkcijas un darbības virzieni

Iestādes juridiskais statuss un struktūra

Valsts meža dienests (VMD) ir LR Zemkopības ministrijas pārraudzībā esoša valsts civiltiestāde un darbojas pamatojoties uz 1999.gada 25.novembrī pieņemto “Valsts meža dienesta likumu”, kas nosaka tās statusu, struktūru un tās kompetences ietvaros ietilpstošās funkcijas.

VMD sastāv 26 teritoriālajām struktūrvienībām – valsts virsmežniecībām, kas pilda VMD funkcijas noteiktā teritorijā – Latvijas administratīvo rajonu līmenī. Struktūrvienība īpašu uzdevumu veikšanai ir Meža pētīšanas stacija, kas izveidota zinātniskās izpētes mežu pārvaldīšanai un zinātnisko pētījumu nepārtrauktības nodrošināšanai.

Teritoriālās struktūrvienības sīkāk iedalās mežniecībās (kopā valstī – 197), kuras savukārt, sadalītas apgaitās, kuras pārziņa mežsargi (vidēji 4 apgaitas mežniecībā).

Iestādes galvenie uzdevumi un prioritātes

VMD atbild par vienotas meža politikas realizāciju visos Latvijas mežos, uzrauga normatīvo aktu ievērošanu un realizē atbalsta programmas ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai. VMD savas kompetences ietvaros pilda šādas funkcijas, kas noteiktas ar Valsts meža dienesta likumu:

- 1) uzrauga visos Latvijas mežos to normatīvo aktu ievērošanu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu;
- 2) novērtē normatīvo aktu darbību attiecībā uz meža apsaimniekošanu un izmantošanu, iesniedz priekšlikumus Zemkopības ministrijai normatīvo aktu darbības efektivitātes palielināšanai;
- 3) piedalās meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu projektu izstrādāšanā;
- 4) izsniedz normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, apliecības, licences, apliecinājumus un citus dokumentus;
- 5) atestē meža reproduktīvā materiāla ieguves avotu un sertificē meža reproduktīvo materiālu;
- 6) veic meža patoloģiskā stāvokļa un meža monitoringu;
- 7) pārbauda meža inventarizācijas datu kvalitāti;
- 8) kārtro Meža valsts reģistru;
- 9) eksaminē medniekus un izsniedz mednieka apliecības;
- 10) organizē meža ugunsdrošības uzraudzību un ugunsgrēku ierobežošanu;
- 11) administrē valsts un starptautiski finansēto atbalsta programmu realizāciju mežsaimniecībā;
- 12) informē sabiedrību par meža un medību resursu stāvokli un to izmantošanu;
- 13) pārvalda zinātniskās izpētes mežus ilglaicīgo zinātnisko pētījumu veikšanai mežsaimniecībā;
- 14) informē un konsultē meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām;
- 15) sniedz maksas pakalpojumus.

Pašlaik VMD funkciju izpildei plānotais darba laiks sadalās sekojoši: meža normatīvo aktu uzraudzībai – 58 %, medību normatīvo aktu uzraudzībai – 13%, meža īpašnieku konsultēšanai – 12%, meža valsts reģistra uzturēšanai – 9%, ugunsapsardzībai – 7%, valsts un starptautiski finansēto programmu administrēšanas realizācijai – ne vairāk kā 1%.

VMD neorientējas uz darbinieku skaita palielināšanu, bet gan uz tam deleģēto funkciju efektivitātes paaugstināšanu.

Pārskata gadā notikušās būtiskākās izmaiņas

2001.gada novembrī uzsākta Meža valsts reģistra (MVR) ieviešana VMD teritoriālajās struktūrvienībās un ar to saistītā datu konvertācija no FoxPro vides uz Oracle vidi. Līdz 2001.gada beigām MVR tika ieviests 3 teritoriālajās struktūrvienībās – Dobeles, Limbažu un Saldus valsts virsmežniecībās. Lai konvertācijas procesā novērstu datu zudumus un uzlabotu esošo datu kvalitāti, sistēmas ieviešana valsts virsmežniecībās 2001.gada nogalē tika atlikta uz 2002.gada II ceturksni.

Meža valsts reģistrā uzkrāto informāciju no apliecinājumiem izmanto arī citas valsts institūcijas. Izniedzot apliecinājumu tiek fiksēts ne tikai plānotās darbības veids, bet arī platība, kurā darbība tiek veikta, dati par personu, kas veic šo darbību. Nodrošinot savstarpēju datu apmaiņu, ir pilnveidota sadarbība ar Valsts ieņēmumu dienestu.

Sākot ar 2001.gadu, uzraugot normatīvo aktu ievērošanu, VMD veic maksimālo koku ciršanas apjomu administrēšanu:

- izsniedzot apliecinājumus atbilstoši Meža likuma un citu normatīvo aktu prasībām;
- fiksējot apliecinājumos uzrādītos ciršanas apjomus;
- veicot atlikušā maksimāli pieļaujamā ciršanas apjoma aprēķināšanu, pēc informācijas saņemšanas par izcirstajiem koksnes apjomiem un platībām no meža apsaimniekotājiem.

Šāda kārtība ļauj VMD operatīvi sekot līdzi koku ciršanas apjomiem un informēt sabiedrību par noteiktā koku ciršanas maksimālā apjoma ievērošanu.

Lai noskaidrotu privātā meža sektora attīstības tendences un varētu efektīvāk plānot konsultāciju un apmācību darbu, tika veikta meža īpašnieku aptauja trijās virsmežniecībās, kas deva vispārēju privāto mežu īpašnieku raksturojumu un atspoguļoja meža īpašnieku vēlmes, iespējas un meža apsaimniekošanas motivāciju.

Kopš VMD 2001.gada 14.martā noslēdza līgumu ar Lauku atbalsta dienestu par sadarbību SAPARD atbalsta programmas 1.2.apakšprogrammas “Lauksaimniecības zemju apmežošana” administrēšanā, VMD speciālisti regulāri iesaistās minētās apakšprogrammas administrēšanas pasākumu saskaņošanā ar VMD procedūrām un kopā ar Lauku atbalsta dienesta darbiniekiem veic mežsaimnieciska rakstura ekspertīzes.

Iepriekšējā gada beigās palielinot VMD Medību daļas skaitlisko sastāvu par 2 medību inspektoriem, bija iespējams ne tikai palielināt medību formējumu pārbaužu apjomu, bet arī nodrošināt metodisko atbalstu teritoriālo struktūrvienību darbiniekiem profilaktiskā darba veikšanai. Tā rezultāta atklāto medību pārkāpumu skaits 2001.gadā pieaudzis trīskārt.

Ir palielināta publiskā pieejamība informācijai par mežu, izveidojot meža statistikas datu krājumu CD formātā “Latvijas meži gadsimtu mijā”.

2001.gadā turpinājās jaunu meža nozares normatīvo dokumentu pieņemšana un jau esošo efektivitātes izvērtēšana. Tādēļ būtiska darba daļa tika veltīta šo dokumentu ieviešanai un vienotas izpratnes veidošanai pašiem VMD darbiniekiem.

2. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas uzraudzība

Meža atjaunošanas, ieaudzēšanas un jaunaudžu kopšanas uzraudzība

Meža atjaunošanas, ieaudzēšanas un jaunaudžu kopšanas mērķis ir izaudzēt augstražīgas un bioloģiski noturīgas mežaudzes, lai nodrošinātu tautsaimniecību ar nepieciešamajiem koksnes resursiem, vienlaikus saglabājot vides ekoloģisko līdzsvaru un veicot meža rekreācijas un estētisko īpašību paaugstināšanu.

VMD 2001.gadā veica minēto mežsaimniecisko pasākumu apjoma konstatēšanu, kvalitātes pārbaudes un statistikas datu apkopošanu; piedalījās darba grupās Ministru kabineta noteikumu – Meža atjaunošanas noteikumi – izstrādāšanā, kuri reglamentē meža atjaunošanu un jaunaudžu kopšanu. VMD izstrādāja instrukcijas šī normatīvā akta prasību izpildei, kā arī organizēja seminārus un speciālistu apmācības.

Meža atjaunošana

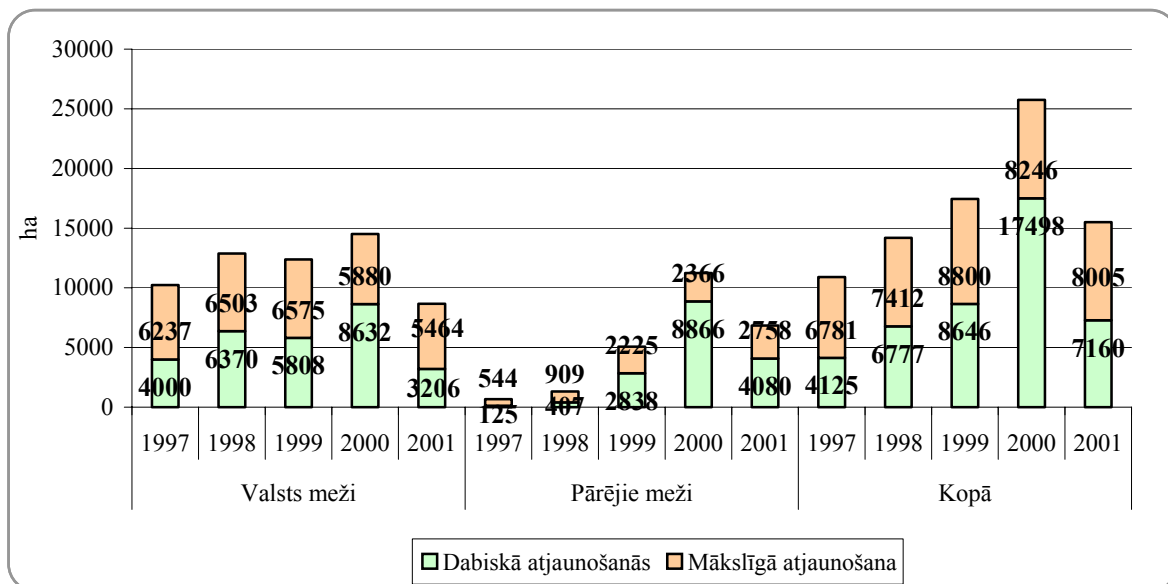
VMD veic Meža likuma 9.panta 2.daļas 1. un 2.punktu prasību ievērošanu, kas saista meža atjaunošanu ar galvenās cirtes aizliegumu. Pagājušajā gadā bija nepieciešams inventarizēt tās atjaunojamās platības, kuras 2001.gadā bija sasniegušas atjaunošanas termiņu, lai konstatētu atjaunoto platību īpatsvaru, no kura atkarīgs galvenās cirtes aizliegums nākošajā gadā.

No apsekotajām platībām par atjaunotām tika atzīti 15 164,4 ha atjaunojamo platību, no kurām valsts mežos – 8 605,9 ha, pārējos mežos – 6 558,5 ha.

Inventarizācijas rezultāti parādīja, ka termiņā netika atjaunotas atjaunojamās platības vairāk kā 11 tūkst. saimniecību, no kurām galvenā cirte 2002.gadā būs aizliegta vairāk nekā 9 000 meža īpašumu, bet VAS “Latvijas valsts meži” valdījumā esošajos mežos – meža atjaunošana veikta tādā apmērā, ka galvenās cirtes aizliegums nevienā valsts mežniecībā neiestājas. Iesaldētie koksnes apjomi galvenajā cirtē platībās, kurās nepastāv galvenās cirtes ierobežojumi, meža atjaunošanas prasību neizpildes dēļ pārējo īpašnieku mežos sastāda 22 milj. m³.

2001.gada 31.decembrī termiņā neapmežotās platības valstī kopumā sastādīja 24 837,7 ha, t.sk. valsts mežos – 3 947,3 ha, pārējos mežos – 20 889,4 ha.

Izvērtējot atjaunošanas rezultātus, konstatēts, ka valstī kopā samazinājušās gan dabiski atjaunotās platības (2.1.att.), kuras sastāda 7 159,6 ha, gan mākslīgi atjaunotās, kas sastāda 8 004,8 ha. Mākslīgi atjaunoto platību apjoms samazinājies salīdzinot ar 2000.gadu par 241 ha. Pārējos mežos mākslīgi atjaunotās platības palielinājušās par 191 ha, bet valsts mežos tās samazinājušās par 16 ha, salīdzinot ar 2000.gadu. Dabiski atjaunotās platības samazinājums valstī kopā ir 10 339,4 ha, t.sk., valsts mežos – 5 474 ha, pārējos mežos – 4 864 ha. Valstī kopā mākslīgi atjaunotās platības sastāda 53%, valsts mežos – 63%, pārējos mežos – 39%.

2.1. attēls. Meža atjaunošanas apjomu dinamika (ha)

Rudenī, lai apkopotu informāciju par izaudzētā stādāmā materiāla apjomiem, tika veikta kokaudzētavu inventarizācija. Realizācijai paredzētais priedes stādāmā materiāla apjoms sastādīja 15,22 milj.gab., egles – 20,18 milj.gab., bērza – 1,41 milj.gab.

Meža ieaudzēšana

Meža politikas mērķis ir veicināt lauksaimnieciski un citādi neizmantojamo zemju apmežošanu. Meža ieaudzēšana dod iespēju īpašniekam efektīvi izmantot lauksaimniecībā neizmantojamās zemes un ierīkot plantāciju mežus.

VMD ir apkopojis informāciju par 2001.gadā veiktajiem meža ieaudzēšanas pasākumiem. Pavisam valstī ieaudzēti 653,9 ha meža, t.sk. plantāciju meži – 433,9 ha. Mākslīgi ieaudzēti 459,6 ha, t.sk. 350,9 ha plantāciju mežu. Vislielākajā platībā mākslīgi ieaudzēts bērzs – 374,3 ha, egle sastāda 45,6 ha, priede – 25,1 ha. Valstī ieaudzēto meža platību apjoma pieaugumu pozitīvi ietekmēs Lauku attīstības plāna SAPARD apakšprogrammas “Lauksaimniecības zemju apmežošana” ieviešana.

Jaunaudžu kopšana

Jaunaudžu kopšanas mērķis ir veidot vēlamu sugu sastāvu un koku skaitu, kas nodrošinātu nākotnes kokiem pietiekamu augšanas telpu, panākot, ka ievērojami paaugstinās meža ražība, samazinās meža audzēšanas cikla ilgums un uzlabojas iegūstamo kokmateriālu preces vērtība.

Pamatojoties uz VMD likumu un 2000.gada 10.oktobra MK noteikumiem Nr.354 “Meža atjaunošanas noteikumi” un 2001.gada 11.septembra MK noteikumiem Nr.398 “Meža atjaunošanas noteikumi”, VMD darbinieki veic jaunaudžu kopšanas pārbaudes.

2001.gadā jaunaudžu (audzes vidējais augstums līdz 6 m) kopšana valstī kopā veikta 23 106 ha apjomā, t.sk. valsts mežos – 20 479 ha, pārējos mežos – 2 627 ha.

Meža reproduktīvā materiāla ieguves avotu atestācija (MRMIA) un meža reproduktīvā materiāla (MRM) sertificēšana

Mērķis – saglabāt un uzlabot Latvijas mežu galveno koku sugu ģenētisko daudzveidību, vitalitāti un atjaunošanās spēju, nodrošināt meža atjaunošanu un ieaudzēšanu ar noteiktām kvalitātes prasībām atbilstošu reproduktīvo materiālu.

Aktivitātes MRMIA reģistrācijai, MRM sertifikācijas veikšanai

MRMIA reģistrācijas kārtību, MRM sertificēšanas prasības un tirdzniecības un izmantošanas kārtību, saskaņā ar Meža likumu, nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.367 "Noteikumi par meža reproduktīvo materiālu", kuri stājās spēkā 29.08.2001. VMD darbinieki piedalījās šo noteikumu projekta izstrādē.

Virsmēžniecību speciālistu apmācībai normatīvo dokumentu prasību piemērošanai tika sagatavoti apmācību semināri par meža reproduktīvā materiāla sertifikācijas kārtību un veicamajiem pienākumiem 2001.gada pavasara sezonā (Rīkojums Nr.41, 20.02.2001.), par MK noteikumu Nr.367 "Noteikumi par meža reproduktīvo materiālu" piemērošanas kārtību (Rīkojums Nr.186, 3.09.2001.).

Aktivitātes MRMIA reģistrācijas, MRM ievākšanas, izmantošanas un tirdzniecības kontroles un uzraudzības nodrošināšanai

Regulāri veikta sēklkopības inženieru apmācība un konsultācijas par MRMIA reģistrāciju un MRM sertifikāciju, MRM ievākšanas, izmantošanas un tirdzniecības uzraudzību, piedaloties sarežģītu un netipisku problēmu risināšanā.

Izstrādāta un apstiprināta instrukcija "Par meža reproduktīvā materiāla izcelsmes sertifikāta pielietošanu" 2001.gada pavasara sezonai (Rīkojums Nr.51, 27.02.2001.).

Veikta MRM ievākšanas, izmantošanas un tirdzniecības kontrole ražošanas objektos – čiekurkaltēs, sēklu ieguves plantācijās un mežaudzēs, kokaudzētavās.

Valstī izsniegti 658 apliecinājumi MRM ieguvei. Ievāktais MRM daudzums apkopots 2.1.tabulā.

2.1.tabula. MRM ieguve 2001.gadā.

MRM veids	Mērvienība	Suga	Daudzums
Čiekuri	hl	Priede	777
		Egle	1 445,2
		Lapegle	4
Sēklas	kg	Priede	7,3
		Egle	6,6
		Bērzs	1,2
		Osis	3
		Liepa	4
		Parastais ozols	116
		Sarkanais ozols	20
Saldais ķirsis	35,9		
Mežeņi	t. gab.	Priede	139
		Egle	1 923,555
		Bērzs	39,95
		Parastais ozols	2,1
Potzari	koki, gab.	Priede	66
		Melnalksnis	70
	gab.	Priede	320

Izsniegti 245 MRM Izcelsmes sertifikāti, kopējais sertificētais vairums dots 2.2.tabulā.

2.2.tabula. Sertificētais MRM.

MRM veids	Mērvienība	Suga	Daudzums
Stādāmais materiāls	t. gab.	Priede	13 508,6
		Egle	18 514,3
		Bērzs	2 752,7
		Parastais ozols	19,5
		Osis	11
		Sarkanais ozols	2
		Saldais ķirsis	8,4
		Citas sugas	3,4
Čiekuri	hl	Egle	25
Sēklas	kg	Priede	27,3
		Egle	16,9
		Bērzs	28,28
		Osis	51,52
		Parastais ozols	90
		Sarkanais ozols	25

Pieteikumu pārbaudes un apliecinājumu izsniegšana

Meža likumā ir noteikts, ka meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam no VMD ir jāsaņem atļauja (apliecinājums) šādām darbībām: koku ciršanai; meliorācijas sistēmu vai citu būvju celšanai vai rekonstrukcijai, ja tā var ietekmēt mežu; uzņēmumu ceļu būvei; meža reprodutīvā materiāla iegūšanai; minerālmēsļu un pesticīdu lietošanai meža zemē. Lai varētu saņemt darbības atļauju, meža apsaimniekotājs vēršas ar rakstisku pieteikumu VMD mežniecībā.

Pirms apliecinājumu izsniegšanas VMD darbiniekiem ir jānoskaidro, vai pieteikumā minētā darbība atbilst normatīvajiem aktiem un stāvoklim dabā. 2001.gadā valstī kopumā tika izsniegti **69 598** ciršanas apliecinājumi un ciršana bija paredzēta 139,219 tūkst. ha platībā. Pieteikumā minētās informācijas pārbaude raksturojas ar lielu laika un resursu ietilpību.

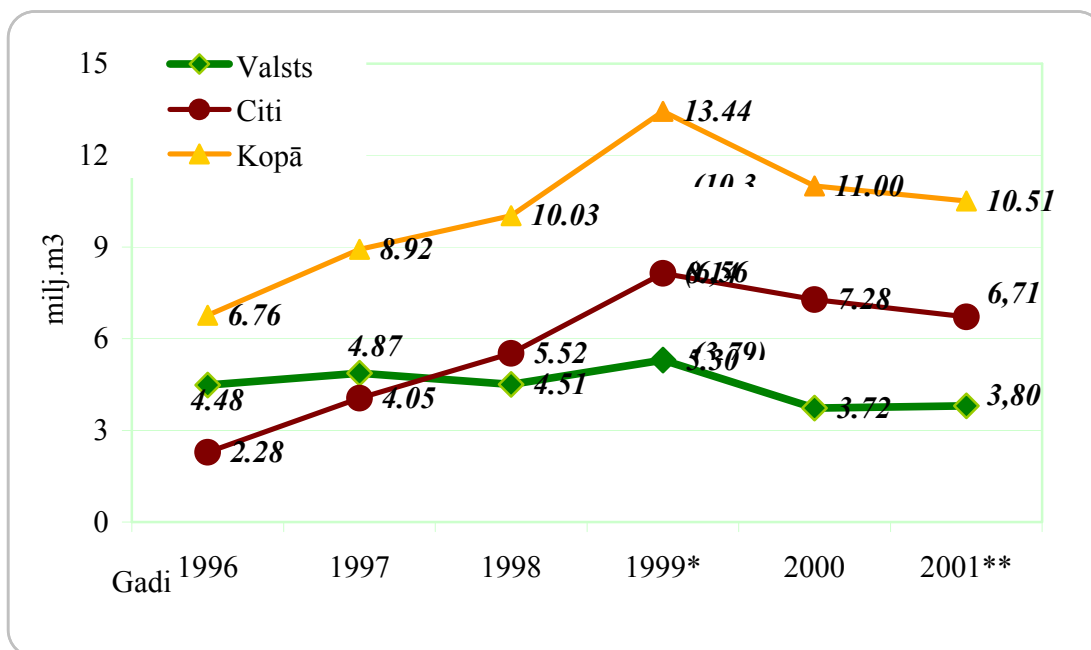
Ciršanas apliecinājumu izsniegšana un uzrādīto ciršanas apjomu fiksēšana ir arī viens no maksimāli pieļaujamo ciršanas apjomu administrēšanas priekšnosacījumiem.

Meža valsts reģistrā uzkrāto informāciju no apliecinājumiem izmanto arī citas valsts institūcijas. Izsniedzot apliecinājumu tiek fiksēts ne tikai plānotās darbības veids, bet arī platība, kurā darbība tiek veikta, dati par personu, kas veic šo darbību. 2001.gadā Valsts meža dienests veica vairākas darbības, lai pilnveidotu koksnes plūsmas uzskaiti valstī. 2001.gada 13.novembrī tika noslēgts vienošanās protokols ar Valsts ieņēmumu dienestu par informācijas par izsniegtajiem ciršanas apliecinājumiem nodošanu Valsts ieņēmumu dienesta rīcībā.

Ciršanas apjoms

Lai sabiedrības rīcībā būtu operatīva informācija par Latvijas mežos plānotajām saimnieciskajām darbībām un to apjomu, Valsts meža dienests katru mēnesi apkopo informāciju par iepriekšējā mēnesī izsniegtajiem apliecinājumiem un tajos uzrādīto plānoto ciršanas apjomu. Meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam katru gadu līdz 1.februārim ir

jāinformē VMD par iepriekšējā gadā veikto saimniecisko darbību. Informācijas iesniegšana notiek rakstiski- pārskatu veidā. Ja informācija netiek iesniegta, vai VMD darbiniekiem rodas šaubas par informācijas patiesumu- tā tiek pārbaudīta apsekojot stāvokli dabā. Iesniegto informāciju VMD darbinieki fiksē Meža valsts reģistrā. Katru gadu, pēc pārskatu saņemšanas no meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem, tiek apkopota informācija par iepriekšējā gadā izcirsto koksnes apjomu.

2.2.attēls. Koku ciršanas apjomu dinamika.

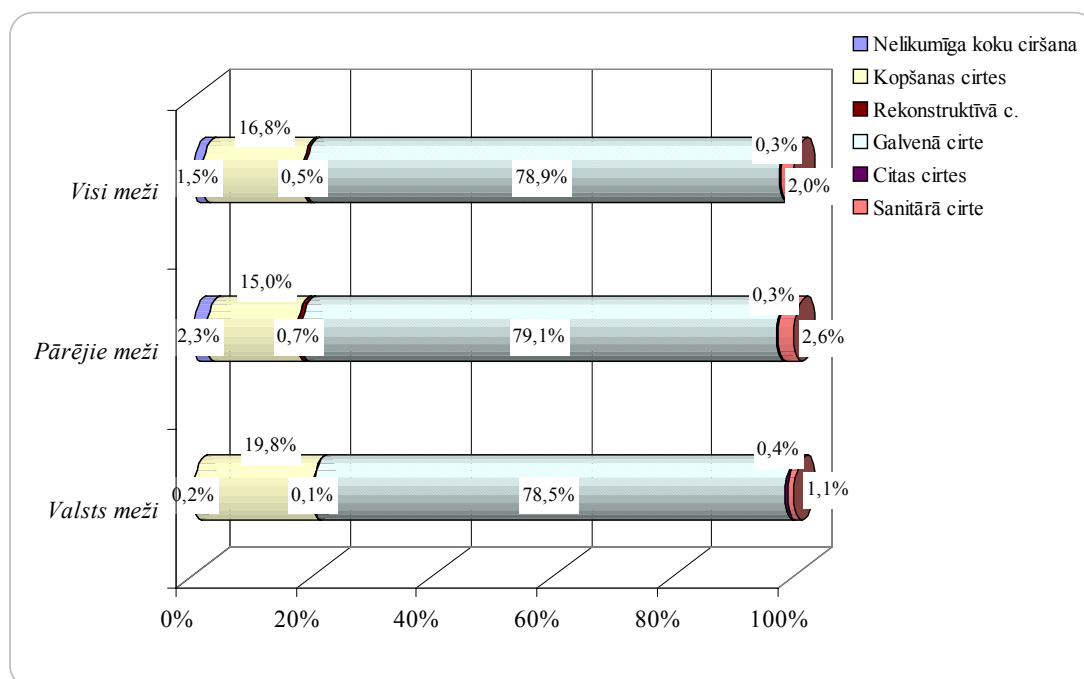
2001.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem samazinājušies ciršanas apjomi, apjomu samazinājums varētu būt izskaidrojams ar Meža likuma normām, kuras saista koku ciršanu ar izcirtumu apmežošanu.

Kā redzams 2.2.attēlā, kopējais izcirstais koksnes apjoms 2001.gadā ir 10,51 milj. m³, kas ir par 0,49 milj. m³ mazāk nekā 2000.gadā. Izcirsto koksnes apjomu samazinājums saistīts ar ciršanas apjomu samazināšanos privātajos mežos, kur izcirsts par 0,57 milj. m³ mazāk nekā 2000.gadā.

Jāatzīmē, ka 2001.gads bija pirmais gads, kad kopējā izcirstajā apjomā tika ieskaitīts arī nelikumīgi, bez ciršanas apliecinājumiem nocirstais koksnes apjoms un platība, kas saistīts ar darbībām koksnes plūsmas uzskaites pilnveidošanai.

Nelikumīgi, **bez ciršanas apliecinājumiem**, nocirstais koksnes apjoms 2001.gadā valstī bija 161,1 tūkst. m³, kas sastāda 1,5 % no kopējā izcirstā koksnes apjoma.

Ciršu veidu un nelikumīgas koku ciršanas īpatsvars dots 2.3.attēlā.

2.3.attēls. Ciršu veidu un nelikumīgas koku ciršanas īpatsvars sadalījumā pa mežu apsaimniekotājiem.

Attiecinot platību kurā veikta nekomerciālā kopšana pret kailcirtē izcirsto platību var secināt: ja 2000.gadā katra platība tika izkopta vidēji 0,3 reizes, tad 2001.gadā jau 0,7 reizes. Attiecīgi valsts un pārējos mežos šie rādītāji ir palielinājušies no 0,9 un 0,03 reizēm 2000.gadā līdz 2,0 un 0,1 reizei 2001.gadā.

Kopējā platība kurā veiktas kopšanas cirtes 2001.gadā ir 77 770 ha, kas ir par 21 109 ha vairāk nekā 2000.gadā. Pārējos mežos platības, kurās veiktas kopšanas cirtes, salīdzinājumā ar 2000.gadu ir pieaugušas par 5 515 ha, valsts mežos par 15 595 ha.

2001.gadā ir konstatēts augstākais kailcirtņu īpatsvars pēdējo piecu gadu laikā, privāto īpašnieku mežos – 92,4% no visa galvenajā cirtē iegūtā koksnes apjoma ir iegūti kailcirtē. Salīdzinājumā ar 2000.gadu, tas ir par 3,4% vairāk. Tas varētu būt izskaidrojams, ar daudzajiem aprobežojumiem izlases cirtņu veikšanai, kas iekļauti 2001.gada 8.maija Ministru kabineta noteikumos “Dabas aizsardzības noteikumi mežu apsaimniekošanā”.

2.3.tabula. Ciršanas apjomi 2001.gadā sadalījumā pa ciršu veidiem un meža apsaimniekotājiem.

Cirtes veids	Valsts meži		Pārējie meži		Kopā	
	m ³	ha	m ³	ha	m ³	ha
Galvenā cirte	2 985 568	11 453,3	5 305 339	32 062,3	8 290 907	43 515,6
Kopšanas cirtes	754 919	38 424,6	1 008 353	39 345,7	1 763 272	77 770,3
Rekonstruktīvā cirte	2 250	11,7	46 355	714,1	48 605	725,8
Sanitārā cirte	41 101	2 797,4	17 4127	11 380,2	215 228	14 177,6
Citas cirtes	13 573	304,5	18 961	342,7	32 534	647,2
Nelikumīga koku ciršana	6 682	441,3	154 409	1 532,7	161 091	1 974
Kopā	3 804 093	53 432,8	6 707 544	85 377,7	10 511 637	138 810,5

Salīdzinot ciršanas intensitāti m^3/ha ar tekošo krājas pieaugumu redzams, ka priedei, eglei, bērzam, ozolam, osim, melnalksnim ciršanas intensitāte valstī nav pārsniegusi tekošo krājas pieaugumu m^3/ha gadā. Vienīgi apsei ciršanas intensitāte pārsniedz tekošo krājas pieaugumu – pie aprēķinātā tekošā krājas pieauguma $7,7 m^3/ha$ gadā, 2001.gadā ciršanas intensitāte bijusi $11,7 m^3/ha$. Tas izskaidrojams ar iepriekšējos gados uzkrājušos pieaugušo un pāraugušo apšu audžu īpatsvaru. Mūsu klimatiskajos apstākļos apšu audzēs ir konstatēts liels ar serdes trupi inficēto koku īpatsvars. Starp inficēto koku skaitu apšu audzēs un audžu vecumu konstatēta cieša pozitīva korelācija – pieaugot audzes vecumam inficēto koku skaits palielinās, tādēļ ir saimnieciski lietderīgi veicot intensīvāku apšu audžu ciršanu, samazināt pieaugušo un pāraugušo audžu īpatsvaru.

Aplūkojot ciršanas intensitāti pa rajoniem, vienīgi Bauskas rajonā ciršanas intensitāte 2001.gadā ir pārsniegusi $5 m^3/ha$, kas varētu būt izskaidrojams ar 2001.gada vasaras vētru rezultātā bojāto mežaudžu nociršanu.

Kailcirtes cirsmas vidējā platība 2001.gadā valstī bija $1,4 ha - 1,9 ha$ valsts mežos un $1,3 ha$ pārējos mežos, kas ļauj secināt, ka 2000.gada 24.oktobra Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs" iekļautās tiesību normas, par kailcirtes maksimālo platību un platumu, nav ietekmējušas vienlaidus izcirstu platību palielināšanos.

Meža zemes transformācija

VMD administrē meža zemes transformāciju citos zemes lietošanas veidos. Virsmežniecības pieņem pieteikumus meža zemes transformācijai savā pārraudzībā esošajā teritorijā, pieņem lēmumu par transformācijas atļaujas izsniegšanu vai atteikumu, aprēķina valstij nodarītos zaudējumus par transformācijas rezultātā iznīcināto dabisko meža vidi un izsniedz transformācijas atļauju.

2001.gadā tika sagatavotas 176 transformācijas atļaujas, bet izsniegtas – tikai 169. Sagatavoto un izsniegto transformācijas atļauju skaita starpību veido tie gadījumi, kad transformācijas pieteicējs atsakās samaksāt zemes transformācijas rezultātā dabiskajai meža videi nodarītos zaudējumus un līdz ar to nevar saņemt šo atļauju.

Vidēji valstī vienā virsmežniecībā 2001.gadā sagatavoja 7 transformācijas lietas. Vislielākais izsniegto transformācijas atļauju skaits ir Rīgas virsmežniecībā – 87. Alūksnes, Bauskas, Daugavpils, Gulbenes, Krāslavas un Ludzas virsmežniecībās meža zemes transformācija nav notikusi. Meža zemes transformēšana citos zemes lietošanas veidos veikta HES, sporta, rekreācijas un citu objektu būvniecībai, smilts, dolomīta un grants karjeru ierīkošanai, ceļu paplašināšanai, kā arī lauksaimniecības vajadzībām. Rīgas virsmežniecībā meža zeme, galvenokārt, tiek transformēta individuālajai būvniecībai.

Kopā 2001.gadā transformēti $384,64 ha$ meža zemes un valsts budžetā iemaksāti $133,452$ tūkst. Ls par dabiskajai meža videi nodarītajiem zaudējumiem.

3. Meža veselības stāvokļa uzraudzība

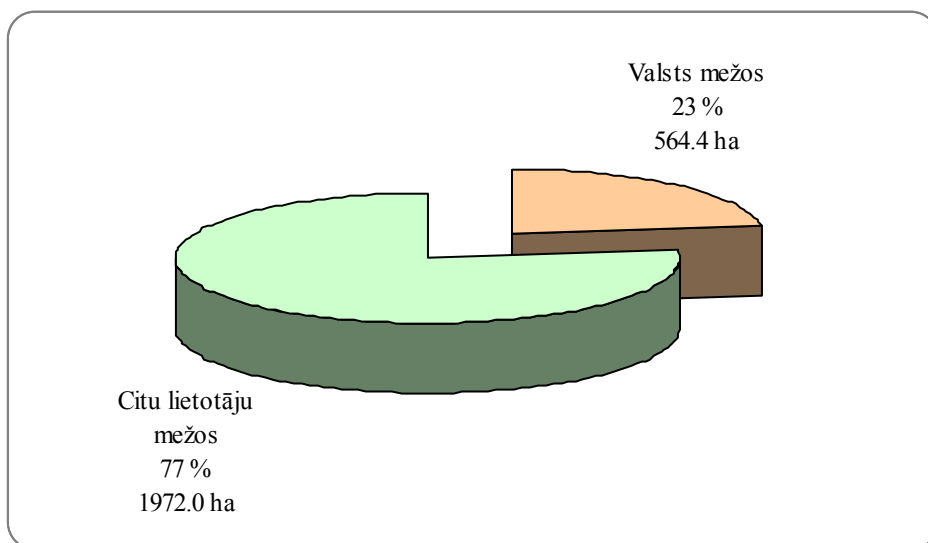
Valsts meža dienests savu darbību meža veselības stāvokļa uzraudzībā veic saskaņā ar izvirzītajiem pamatmērķiem:

- 🌲 nodrošināt meža apsaimniekošanu tādā veidā, kas nepasliktina mežaudžu veselības stāvokli;
- 🌲 savlaicīgi konstatēt kaitēkļu un slimību savairošanos, kas var radīt būtiskus mežsaimnieciskus zaudējumus (kaitēkļu un slimību masu savairošanās), tādējādi dodot iespēju ierobežot kaitēkļu un slimību izplatīšanos, izmantojot mežsaimnieciskos, bioloģiskos u.c. pasākumus.

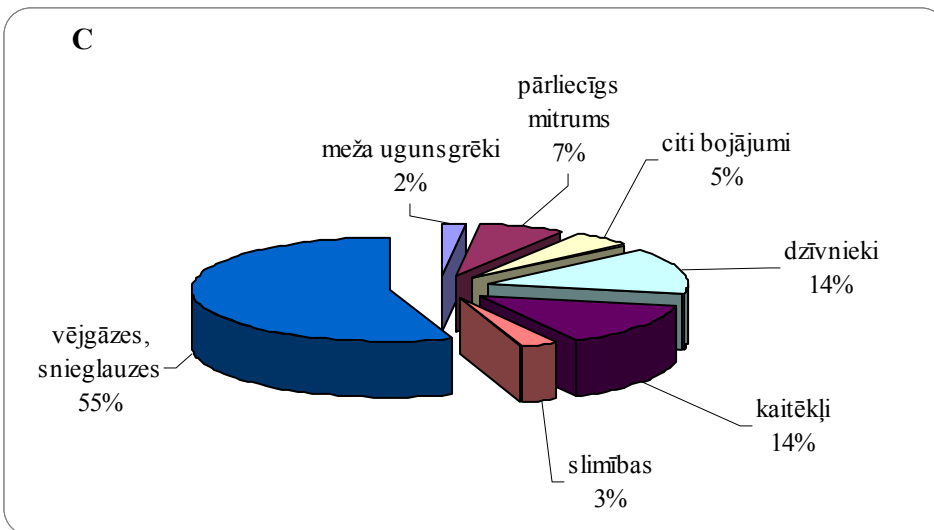
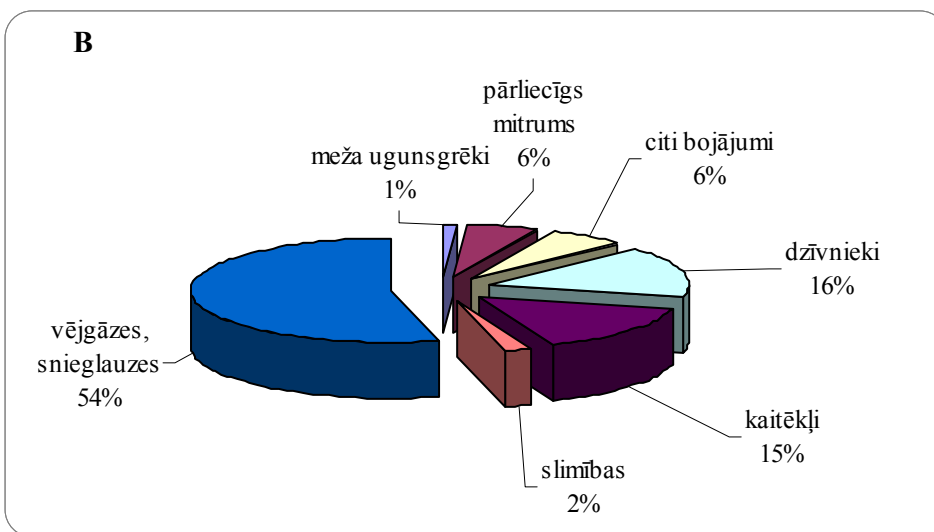
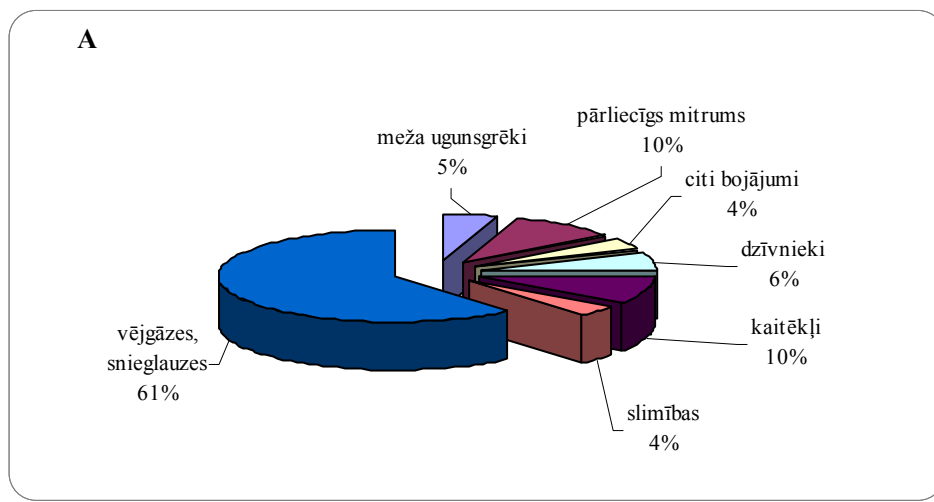
VMD meža veselības uzraudzības nodrošināšanai veic 2 pamataktivitātes:

1) *Mežaudžu apsekošana;*

Tā tiek veikta saskaņā ar instrukciju “Instrukcija meža veselības stāvokļa uzraudzībai Latvijas mežos”. Nepietiekoša meža veselības stāvokļa uzraudzība izraisa meža resursu kvalitātes samazināšanos un pat veselu biotopu degradāciju. 2001.gadā Latvijā kaitēkļu, slimību un citu faktoru (biotisku un abiotisku) ietekmē meža bojājumi konstatēti 11 715 ha platībā. Mežaudzēm, kuras pilnīgi vai daļēji zaudējušas savu augtspēju, VMD sanitāros atzinumus audžu nociršanai galvenajā cirtē izsniedzis 2 525 ha platībā.

3.1.attēls. Izsniegtie VMD sanitārie atzinumi 2001.gadā valsts un citu lietotāju mežos.

3.2.attēls. 2001.gadā izsniegtie VMD sanitārie atzinumi sadalījumā pa cēloņiem:
 A – valsts mežos; B – citu lietotāju mežos; C – Latvijas mežos kopā.

2) Meža slimību un kaitēkļu monitorings;

Monitorings nodrošina savlaicīgu kaitēkļu un slimību savairošanās prognozi, kā arī klimata izmaiņas ietekmes uz kaitēkļu izplatību (areāla maiņu) novērtēšanu.

2001.gadā veikts 4 bīstamāko sugu monitorings, izmantojot atraktantus (katrai sugai specifisks feromons) vai veicot zemsedzes kontroli sekojošām sugām: priežu sprīžotājam (*Bupalus piniarius*), egļu mūķenei (*Lymantria monacha*), ozolu mūķenei (*Lymantria dispar*) un priežu pūcītei (*Panolis flammea*). Ņemot vērā spēcīgās vējgāzes, papildus vērība pievērsta priežu lūksngraužiem (*Blastophagus sp.*) un egļu astonzobu mizgraužim (*Ips typographus*).

Priežu sprīžotāja monitorings (zemsedzes kontrole) tika veikts 5 pastāvīgajos parauglaukumos Kurzemē, kur veikta kūniņu uzskaitē, iegūstot vidējo kūniņu skaitu uz 1 m², salīdzināts populācijas pieaugums ar iepriekšējo gadu (x un %), noteikts vidējais kūniņas svars (g) un noteikts parazitēšanas procents.

2001.gadā kūniņu daudzums zemsedzē, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, samazinājies par 89 %. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, vērojams arī mātīšu kūniņu svara samazinājums, kas raksturo potenciālo mātīšu auglību. Tuvākajos gados nav sagaidāms populācijas pieaugums, jo arī dabīgo ienaidnieku (parazītu) ietekme ir palielinājusies. Par to liecina dati, ka vairāk kā puse, t.i. – 57 % kūniņas bija parazitētas (trihogrammas, brakonīdi, jātnieciņi, kāpurmušas u.c.). Priežu sprīžotāja populācija, salīdzinot ar 2000.gadu, samazinās no 1,4 kūniņas uz 1 m² uz 0,2 kūniņām uz 1 m².

2001.gadā **egļu mūķenes** skaits kontrolēts, izmantojot sugai specifiskus feromonu (atraktantu) slazdus. Populācija novērota 26 parauglaukumos (katrā virsmežniecībā). Maksimālais sezonas laikā vienā parauglaukumā vidēji slazdā noķerto tauriņu skaits nepārsniedza 35 tauriņus (nedaudz mazāk kā pagājušajā gadā). Šāds kaitēkļa blīvums ir uzskatāms par dabisku fona blīvumu.

2001.gadā **ozolu mūķenes** skaits kontrolēts, izmantojot sugai specifiskus feromonu (atraktantu) slazdus. Populācija novērota 15 parauglaukumos (vienmērīgi izklaidus pa visu Latviju). Ozolu mūķenes sugas klātbūtne konstatēta 5 parauglaukumos, t.i. - reģionā no Dienvidkurzemes līdz Zemgalei (Bauskas VVM). Ja ozolu mūķenes izplatību salīdzina ar 2000.gadu, tad 2001.gadā faktiski izplatības areāls nav palielinājies.

2001.gadā VMD uzsāka **priežu pūcītes** uzraudzību. Līdzīgi kā egļu un ozolu mūķenes uzraudzībā tika izmantoti sugai specifiski feromonu (atraktantu) slazdi. Populācija novērota 26 parauglaukumos, t.i. – katrā virsmežniecībā. Pēc novērojumiem var secināt, ka Latvijā populācija joprojām atrodas depresijā un 2002.gadā nepastāv iespēja šim kaitēklim savairoties masveidā un radīt audžu atskujojumu.

Lai nodrošinātu slimību monitoringu, 2001.gadā visās Latvijas kokaudzētavās, kas realizēja priežu stādāmo materiālu, tika veiktas fitopatoloģiskās analīzes sēņu ierosināto slimību noteikšanai. Galvenā uzmanība tika pievērsta 2 postīgākajām skuju un dzinumu slimībām, t.i. – **priežu skujbīrei** (*Lophodermium seditiosum*) un **skujkoku dzinumu vēzim** (*Gremeniella abietina*). Pārbaudes veiktas 29 kokaudzētavās, kur analizēja realizācijai pakļauto priežu stādāmo materiālu. 2001.gadā kopumā priežu sējeņu stāvoklis attiecībā uz šiem minētajiem patogēniem salīdzinot ar 2000.gadu ir pasliktinājies. Stāvoklis pasliktinājies sakarā ar skujbīres inficētības pieaugumu.

Par neapmierinošu stādāmo materiālu atzina priežu sējeņus un stādus no 5 kokaudzētavām, t.i. – “Ieviņas” kokaudzētava (Kuldīgas VVM teritorija), Ungurpils kokaudzētava (Limbažu VVM teritorija), z/s “Ozoliņi” kokaudzētava (Rīgas VVM teritorija), SIA “Lašupes” kokaudzētava (Saldus VVM teritorija) un Smiltenes kokaudzētava (Valkas VVM teritorija). Priežu stādāmais materiāls ar tik augstu inficētību nav izmantojams kvalitatīvai meža atjaunošanai.

Analizējot priežu sējeņu inficētību ar skujkoku dzinumu vēzi, stāvoklis vērtējams kā labs un salīdzinoši ar 2000.gadu ir uzlabojies. Šis bīstamais patogēns vairākās kokaudzētavās netika konstatēts.

2001.gadā veikta **skujbīres** (*Lophodermium seditiosum*) izplatība mežaudzēs, kur ievākti un analizēti 82 paraugi no 26 virsmežniecībām. Analizējot materiālu, konstatēta augsta skujbīres

izplatība priežu jaunaudzēs. Salīdzinot ar 2000.gadu, skujbires izplatība mežaudzēs ir palielinājusies par 27,5 %, vidēji Latvijā sasniedzot 46,4 %.

Apmācības

VMD meža aizsardzības funkcijas virsmežniecībās pilda meža aizsardzības pienākumus izpildošie inženieri-patologi, kas veic meža veselības stāvokļa uzraudzību un specializēto meža monitoringu VMD šiem speciālistiem 2001.gadā rīkoja sekojošas apmācības:

- metodiskās apmācības meža monitoringa veikšanai (monitoringa punktu ierīkošana skuju, lapu grauzēju kaitēkļiem, feromonu un slazdu pielietošana, to veidi un apkope);
- seminārs par normatīvajiem aktiem, kas regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu;
- seminārs par slimību un kaitēkļu monitoringu (stāvokļa analīze par 2001.gadu).

VMD efektīvai meža veselības stāvokļa uzraudzībai strādāja ar meža īpašniekiem, to izglītošanu, kā arī sabiedrības informēšanu par meža aizsardzības jautājumiem.

4. Dabas aizsardzība

Dabas aizsardzības mērķis ir bioloģiskās daudzveidības līmeņa saglabāšana, dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšana, ilgtspējīgas attīstības pamatu radīšana.

Lai izpildītu meža un vides likumdošanas normatīvajos aktos ietvertos mērķus, VMD uzdevumi dabas aizsardzībā ir:

- dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas veicināšana, nodrošinot dabas aizsardzības intereses;
- nodrošināt Latvijas starptautisko saistību izpildi;
- sadarbība ar citām valstiskajām un nevalstiskajām organizācijām;
- dalība normatīvo aktu izstrādē un pilnveidošanā.

No iepriekšminētā izriet aktivitātes uzdevumu veikšanai, kuras VMD tiek iedalītas piecās grupās: mikroliegumu izveidošana un aizsardzība, vispārējie dabas aizsardzība jautājumi, dabisko meža biotopu inventarizācija, meža monitoringa programmas īstenošana, sabiedrības informēšana un sadarbība.

Mikroliegumu izveidošana un aizsardzība

Balstoties uz Sugu un biotopu aizsardzības likumu un “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem”, VMD izdala mikroliegumus. Galveno darba laiku šī darba izpildei jāvelta pieteikumu sagatavošanai, ekspertīzei un dokumentu rūpīgai noformēšanai, kas saskaņā ar iepriekšminētajiem normatīvajiem aktiem tiek nodoti citām ar vides aizsardzību saistītām organizācijām. Darba veikšanai personālam organizētas mācības aizsargājamo sugu un biotopu atpazīšanai un mikroliegumu veidošanai.

Vispārējie dabas aizsardzības jautājumi

Latvijā patlaban vēl ir saglabājusies liela dabisko ekosistēmu daudzveidība. Tālāk attīstoties tautsaimniecībai, var sākties strauja daudzu bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu biotopu platību samazināšanās un pat izzušana atsevišķos reģionos. Tajā pat laikā jāapzinās, ka dabas aizsardzība nav tikai aizliegumi, ka ir iespējams arī saimniekot, ievērojot noteiktas prasības. Bieži vien uz vienu teritoriju attiecas vairāki aprobežojumi vai nosacījumi, kas tiek noteikti gan ar speciālajiem, gan vispārīgajiem normatīvajiem aktiem. Dabas aizsardzības prasību skaidrošanai mežu apsaimniekotājiem, kā arī saimnieciskās darbības uzraudzībai atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam ir svarīga loma VMD funkciju izpildē un šim darbam veltītais laiks arvien pieaug.

Dabisko meža biotopu inventarizācija

“Ilgstošas tradicionālas mežu apsaimniekošanas rezultātā Latvijā tikai ļoti nelielās platībās ir saglabājušies tādi apstākļi, kas raksturīgi dabiskajiem mežiem. Šādu mežu platības joprojām turpina samazināties, un to saglabāšana ir viena no nozīmīgākajām prioritātēm dabas aizsardzībā” teikts MK apstiprinātajā Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā. Virkne sugu mežos ir saistītas tikai ar veciem kokiem, kritālām, saimnieciskās darbības neskartu zemsedzi un krūmu stāvu. Dabiskajiem meža biotopiem saskaņā ar “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem” un Zemkopības ministrijas instrukciju Nr.7 “Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi noteikšanas metodika” (09.11.2002.), var noteikt mikrolieguma statusu, tādējādi apturot meža biotopu daudzveidības samazināšanos. Lai apzinātu vietas, kur saglabājušies bioloģiski vērtīgie meži, VMD darbinieki veica dabisko meža biotopu (DMB) inventarizāciju. 2001.gadā tika apsekoti

90 000 ha valsts mežu, no kuriem kā DMB tika izdalīti 3 093 ha un kā potenciālie dabiskie meža biotopi 987 ha. Iegūtie rezultāti tiek apkopoti un ievadīti datu bāzē elektroniskā veidā. Datu bāze nodrošina informāciju par visā Latvijā atrastajiem dabiskajiem meža biotopiem un tajos konstatētajām sugām, no kurām daudzas ir īpaši aizsargājamās sugas. Atkārtoti tika izdota “Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata”, jo citām organizācijām iesaistoties DMB inventarizācijas procesā, pieprasījums pēc šīs rokasgrāmatas pieaug. Privāto meža īpašnieku izglītošanai un informēšanai par DMB, tika izdots buklets “Dabiskie meža biotopi”.

Meža monitorings

Meža monitoringa mērķis ir meža veselības stāvokļa un vides stāvokļa uzraudzība. Pašreiz Latvijā tiek veikta tikai viena – koku vainagu stāvokļa novērtējums, no 12 meža monitoringa apakšprogrammām, balstoties uz Eiropas Padomes regulās noteikto meža monitoringa veikšanas kārtību.

2001.gadā meža monitoringa programmas ietvaros organizētas divu dienu apmācības Reģionālā meža monitoringa lauku darbu izpildei, lauku darbu kontrole, datu apstrāde un analīze. Sagatavoti dati un pārskats ICP Forests programmas koordinācijas centram, kā arī nacionālais pārskats par meža monitoringa rezultātiem 2001.gadā. Saskaņā ar 2001.gada novērojumu rezultātiem par nebojātiem vai viegli bojātiem uzskatāmi 84,2 % skuju koku un 85,2 % lapu koku. 2001.gada novērojumi liecina, ka priedes veselības stāvoklis turpina uzlaboties, un vainaga vidējā defoliācija sasniedz 21,0 %, kas ir par 0,8 % mazāk kā pagājušajā gadā. Egles veselības stāvoklis šogad nedaudz uzlabojies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, taču defoliācija līmenis joprojām ir augstāks kā 90. gados un sastāda 20,8 %. Kopumā priežu un egļu audzes uzskatāmas par viegli bojātām. Lapu koku defoliācija, salīdzinot ar 2000.gadu, ir samazinājusies un sastāda 19,6 %. Taču kopumā pēdējos gados vērojama lapu koku defoliācijas pieauguma tendence.

Mežaudžu galvenais bojājumu cēlonis 2001.gadā ir slimības, dzīvnieku bojājumi, kaitēkļi, kā arī dažādi abiotiski faktori. Vienlaikus nozīmīga ir netiešā klimata un gaisa piesārņojuma ietekme uz mežaudzēm. Gaisa piesārņojuma izraisīti bojājumi vērojami atsevišķu sārņojošu avotu tuvumā.

Latvijas mežu veselības stāvoklis kopumā vērtējams kā labs. Latvijas rādītāji ir tuvi ES valstu vidējiem rādītājiem pēc koku vainagu stāvokļa vidējiem rādītājiem.

5. Uzraudzība pār meža izmantošanu un apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu

Darbības mežā, kas ir pretrunā ar meža izmantošanu un apsaimniekošanu regulējošo normatīvo aktu prasībām, tiek kvalificētas kā mežpārkāpums.

Koku ciršana vai koku bojāšana, pārkāpjot Meža likumā noteikto kārtību, tiek uzskatīta par patvaļīgu koku ciršanu vai bojāšanu.

Katra konstatētā mežpārkāpuma gadījumā VMD darbinieki sastāda protokolu par meža izmantošanu un apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpšanu un nosaka radīto zaudējumu lielumu.

2001.gadā konstatēti 16 pārkāpumu veidi: augošu koku patvaļīga (nelikumīga) ciršana savā vai svešā mežā, ugunsdrošības noteikumu pārkāpumi, augošu koku bojāšana, sanitāro noteikumu pārkāpumi u.c.

Lielāko daļu no visiem pārkāpumiem sastāda patvaļīga koku ciršana (skat. 5.1.tabulu). 2001.gadā no 3 145 pārkāpumiem 2 757 bijuši patvaļīga koku ciršana (88 %), kuru rezultātā saskaņā ar normatīvos aktos noteikto zaudējumu aprēķināšanas kārtību, valstij nodarīti zaudējumi par 6 005 172,80 Ls.

5.1.tabula. Pārkāpumu skaits un nodarītie zaudējumi.

Gads	Pārkāpumu skaits kopā	t.sk. patvaļīga koku ciršana	Nodarītie zaudējumi kopā (tūkst. Ls)	t.sk. patvaļīgas koku ciršanas rezultātā (tūkst. Ls)
1998	4 428	3 031	33 659	3 231,3
1999	3 298	3 257	3 675,6	3 594,8
2000	4 133	3 763	5 060,1	5 031,5
2001	3 145	2 757	6 110,2	6 005,1

2001.gadā piedzīti tikai 11 % no visas aprēķinātās zaudējumu summas.

2001.gadā patvaļīga koku ciršana visbiežāk notikusi privātīpašnieku un lietotāju mežos (2 268 gadījumos) un arī nodarītie zaudējumi šajos mežos ir vislielākie – patvaļīgi nocirsti 213 249 m³ koksnes, kuru ciršana radījusi 5,5 milj. Ls lielus zaudējumus (skat 5.2.tabulu).

5.2.tabula. Zaudējumi patvaļīgu koku ciršanas rezultātā.

	1998.gads	1999. gads	2000.gads	2001. gads
Patvaļīgi nocirsta koksnes valsts mežos, m ³	17 700	27 800	23 083	15 779
Zaudējumi patvaļīgas koku ciršanas rezultātā valsts mežos, tūkst. Ls	629,6	686,1	774,2	420,3
Patvaļīgi nocirsta koksne citos mežos, m ³	81 200	89 600	168 574	213 249
Zaudējumi patvaļīgas koku ciršanas rezultātā citos mežos, tūkst. Ls	1 635,2	1 971,8	4 257,2	5 584,8

Izmantojot VMD rīcībā esošo informāciju par meža sadalījumu pa īpašuma veidiem, to platībām, kā arī izsniegtajiem un patvaļīgi izcirstajiem apjomiem un patvaļīgu koku ciršanas gadījumiem, sadalījumā par Latvijas rajonu robežām, 2001.gadā tika veikta analīze (skat. 5.3.tabulu). 2001.gadā patvaļīgi izcirstā apjoma (m³) īpatsvars valstī sastāda 2,1 %, patvaļīgi izcirstais apjoms (m³) uz tūkst. ha ir 80 m³ un 0,96 patvaļīgu koku ciršanas gadījumi uz tūkst. ha meža visā valstī.

5.3.tabula. Patvaļīgu koku ciršana, tā apjoms un īpatsvars 2001.gadā.

	valsts mežos	citos mežos
Patvaļīgu koku ciršanas gadījumi uz tūkst. ha.	0,34	1,58
Patvaļīgi izcirstais apjoms uz tūkst. ha, m ³	11	149
Patvaļīgi izcirstā apjoma īpatsvars, %	0,4	3,1

Vislielākais mežpārākāpumu skaits 2001.gadā fiksēts Rēzeknes virsmežniecībā – 305 gadījumi, bet vislielākie zaudējumi nodarīti Kuldīgas virsmežniecības teritorijā esošajiem mežiem – 961,4 tūkst. Ls, t.sk. 956,7 tūkst. Ls – patvaļīgas koku ciršanas rezultātā.

2001.gadā par atklātajiem mežpārākāpumiem uzlikti 1 487 administratīvie sodi. Šo sodu kopējā summa sastāda 78 041 Ls. Uzliktie administratīvie sodi 2001.gadā tika samaksāti 61 % apmērā.

No 3 145 sastādītajiem mežpārākāpumu protokoliem 2001.gadā līdz zaudējumu piedziņai ir nonākušas tikai 303 lietas. 2001.gadā policijā tika iesniegtas 1 651, no tām ir ierosinātas 1 119, bet atteiktas – 399 lietas.

6. Meža valsts reģistra uzturēšana

Kā vienu no VMD funkcijām Meža likums nosaka Meža valsts reģistra (MVR) uzturēšanu. Likuma pārejas noteikumi nosaka MVR izveidi līdz 2002.gada 1.janvārim, kā arī to, ka līdz MVR izveidošanai attiecīgās informācijas sistēmas funkcijas pilda datu bāze "Meža fonds".

Meža valsts reģistrs ir informācijas sistēma, kurā apkopo un glabā informāciju par mežiem un tajos notiekošo saimniecisko darbību, kura uzturēšanas kārtību un tajā iekļaujamo informāciju nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.434 "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi".

Tekstuālo datu bāzu uzturēšana, informācijas aprīte

Normatīvie akti nosaka, ka VMD nodod informāciju Valsts zemes dienestam (VZD) nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības aprēķiniem par meža zemēm.

Apstrādājot datu nodošanas rezultātus par 2000.gadu, konstatēts, ka atbilstoši datu pievienošanas nosacījumiem, nekustamā īpašuma kadastrālā vērtība Kadastra reģistrā aktualizēta 78 procentiem no visām iesniegtajām zemes vienībām.

Pēc 2000.gada datu pievienošanas rezultātu analīzes, 2001.gadā noslēgti divi vienošanās protokoli starp VMD, VZD un VAS "Latvijas valsts meži" par datu neatbilstību novēršanas kārtību un par informācijas saskaņošanas kārtību veicot meža inventarizāciju VAS "Latvijas valsts meži" valdījumā esošajās zemēs.

Turpinot datu sakārtošanas procesu, pēc 2001.gada datu pievienošanas rezultātu apstrādes, konstatēts, ka nekustamā īpašuma kadastrālā vērtība Kadastra reģistrā aktualizēta jau 87 % no visām iesniegtajām zemes vienībām.

Uzskaitot meža īpašnieku plānoto un veikto saimniecisko darbību, datu bāzē 2001.gadā reģistrēti ap 55 tūkst. saimnieciskas darbības pieteikumu ieraksti, pamatojoties uz šiem pieteikumiem reģistrēti un izsniegti ap 70 tūkst. apliecinājumu, saņemti un reģistrēti pārskati par veikto saimniecisko darbību, kuras rezultāti radījuši izmaiņas datu bāzē "Meža fonds" vairāk nekā 115 tūkst. meža nogabalu ierakstos.

2001.gadā liela vērtība pievērsta vides aizsardzības pazīmju sakārtošanai datu bāzē, jo šīs pazīmes tiešā veidā ietekmē normatīvo aktu uzraudzību un nosaka meža zemes kadastrālo vērtību. Šajā sakarā datu bāzē sakārtotas un no jauna reģistrētas aizsardzības pazīmes par Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslu, dabas pieminekļiem, dabas liegumiem, dabas parkiem, nacionālajiem parkiem un citām aizsargājamām dabas teritorijām. Katrai īpaši aizsargājamai dabas teritorijai reģistrēti identifikācijas numuri, ar kuru palīdzību iespējams atpazīt konkrēto dabas teritoriju.

Sakarā ar MVR ieviešanu un šajā procesā konstatēto datu nepietiekamo kvalitāti, lai novērstu konvertēšanas rezultātā iespējamus datu zudumus, 2001.gada nogalē uzsākts darbs pie esošās datu bāzes "Meža fonds" mežsaimniecisko datu sakārtošanas.

Meža valsts reģistra izstrāde un ieviešana

MVR tiek veidots un uzturēts ar mērķi nodrošināt atbalstu gan VMD amatpersonām, gan citām institūcijām to uzdevumu pildīšanai. VMD amatpersonām MVR sniedz informatīvu atbalstu tādu funkciju veikšanai, kā:

- izsniedzot un reģistrējot normatīvajos aktos noteiktās atļaujas, apliecības, licences, apliecinājumus un citus dokumentus;
- atestējot un reģistrējot meža reproduktīvā materiāla ieguves avotus un meža reproduktīvā materiāla izmantošanu;

-
- veicot meža patoloģiskā stāvokļa un meža monitoringa uzskaiti;
 - veicot meža inventarizācijas datu un saimnieciskās darbības uzskaiti un aktualizāciju;
 - informējot sabiedrību par meža un medību resursu stāvokli un to izmantošanu.

MVR izstrāde ir iekļauta Valsts investīciju programmas projektā (kods OP19) un tam piešķirtas finansējums 2001.gadā sastāda 80 000 Ls.

Līdz 2001.gadam ir izstrādāts MVR pilotprojekts, kas testēšanas nolūkos ieviests VMD centrālajā aparātā un Kuldīgas virsmežniecībā.

2001.gada novembrī uzsākta sistēmas ieviešana VMD teritoriālajās struktūrvienībās un ar to saistītā datu konvertācija no FoxPro vides uz Oracle vidi. Līdz 2001.gada beigām MVR tika ieviests 3 teritoriālajās struktūrvienībās – Dobeles, Limbažu un Saldus valsts virsmežniecībās. Lai konvertācijas procesā novērstu datu zudumus un uzlabotu esošo datu kvalitāti, sistēmas ieviešana valsts virsmežniecībās 2001.gada nogalē tika atlikta uz 2002.gada II ceturksni.

Digitālā kartogrāfiskā materiāla radīšana un uzturēšana

2001.gada sākumā ir pilnībā pabeigts darbs pie kartogrāfu darba vietu izveidēm VMD teritoriālajās struktūrvienībās.

Pamatojoties uz 2000.gada 13.oktobrī ar VZD noslēgto līgumu, 2001.gadā saņemtas digitālās kadastra kartes un iegādātas digitālās ortofoto kartes, kas ir definētas par ģeogrāfisko un īpašumu vienību pamatdatiem meža digitālās kartes (MDK) izveidē. Šāda pieeja ļauj veidot meža digitālos kartogrāfiskos materiālus ar piesaisti koordinātu sistēmai, kā arī izvairīties no atkārtotas datu ievades un ar to saistīto kļūdu rašanos.

Ja MDK pamatkartes M 1:10000 pēc valsts mežu ierīcības VMD saņem galvenokārt no valsts mežu apsaimniekotājiem – VAS “Latvijas valsts meži”, tad privātajā sektorā šāda materiāla valstī nav, kuru sagatavošanu un uzturēšanu aktuālā stāvoklī var uzskatīt par VMD inženieru-kartogrāfu galveno darba uzdevumu.

2001.gadā ir sagatavots pirmais digitālais kartogrāfiskais materiāls – virsmežniecību shēmas M 1:75000, kas satur virsmežniecības pārraudzībā esošo valsts meža kvartālu, kā arī ceļu un hidrogrāfijas elementu tīklu. Šādas shēmas esamība virsmežniecībās tiek plaši izmantota pārskatu shēmu sagatavošanai un ugunsapsardzības nodrošināšanai.

Izmantojot digitālo ortofoto un kadastra karti, pēc virsmežniecību shēmas sagatavošanas, ir uzsākts darbs pie MDK pamatkartes M 1:10000 izveides, kas sevī ietver zemes vienību ārējo robežu identificēšanu, meža ārējo robežu ciparošanu, meža infrastruktūras elementu ciparošanu, meža pamatvienību – meža nogabalu un to identifikācijas punktu ciparošanu un topoloģisko pēcapstrādi. Paralēli veicot zemes vienību kadastra apzīmējumu un meža platību saskaņošanu ar VZD, 2001.gadā ir radīta MDK pamatkarte 90 000 ha platībā.

Paralēli MDK pamatkartes ciparošanai virsmežniecībās sadarbībā ar VMD informācijas centra kartogrāfijas sektora speciālistiem tiek izstrādātas dažādas tematiskās kartes VMD deleģēto uzdevumu veikšanas nodrošināšanai.

Lai atvieglotu VMD meža uzraudzības darbu un sekmētu sadarbību ar VID kokmateriālu plūsmas kontroli, gada vidū virsmežniecībās apzinātas to teritorijās atrodošās kokzāģētavas un izveidota visas Latvijas kokzāģētavu digitālā karte – datubāze.

Lai aizstāvētu VMD intereses karšu izstrādes nozarē, VMD informācijas centra kartogrāfijas sektora speciālisti 2001.gadā ir piedalījušies ar ģeodēziju un kartogrāfiju saistītu normatīvo dokumentu izstrādē.

Informācijas tehnoloģiju pielietojums - programmatūras izstrādes, tehniskais nodrošinājums

Meža valsts reģistra tekstuālās daļas izstrādei VMD izmanto ārējo izstrādātāju pakalpojumus. Sistēmanalīzes un pilotprojekta programmatūras izstrādes darbs uzsākts jau 2000.gadā un pēc pilotprojekta testēšanā konstatēto kļūdu un nepilnību novēršanas, 2001.gada oktobrī VMD tika piegādāta MVR informācijas sistēmas tekstuālās daļas (MersIS) 1.versija.

2001.gadā veikta virkne pasākumu, lai nodrošinātu VMD darbību un MersIS ieviešanu un sekmīgu darbināšanu, no kuriem kā galvenie minami sekojoši:

- datortehnikas iegāde, kā rezultātā iegādāts viens centrālais datu bāzes serveris un 50 personālie datori virsmežniecību darbības nodrošināšanai, ar kuriem daļēji tika nomainīta 1994.-1995. gados iegādātā datortehnika;
- iegādātas 60 Oracle Database SE lietotāju licences, trīs VMD centrālā aparāta darbinieki apmeklējuši Oracle apmācību kursus;
- 2001.gada oktobrī starp VMD un VZD noslēgtais vienošanās protokols, MVR izvēlētā datu bāzes platforma, kā arī attiecīgās iestrādes MVR un Kadastra reģistra datu bāzēs nodrošina tiešsaistes pieslēgumu Kadastra reģistra datu bāzei. Kadastra datu pieejamība Meža valsts reģistrā ir ievērojams priekšnosacījums arī turpmākai datu kvalitātes paaugstināšanai un kontroles funkciju pilnveidošanai;
- 13 valsts virsmežniecībās ierīkoti lokālie datortīkli;
- ierīkots VMD datu pārraides tīkls ar pieslēgumiem 12 valsts virsmežniecībās (128 kbit/s) un centrālajā aparātā (2 mbit/s), optimizēta interneta lietošana valsts virsmežniecībās, nodrošinot interneta pakalpojumu saņemšanu centralizēti;
- ierīkota datortīkla aizsardzības sistēma – ugunsmūris.

Sakarā ar datu bāzes “Meža fonds” pāreju uz Visual FoxPro 2000.gada nogalē, 2001.gadā VMD speciālisti veica pieteikumu/apliecinājumu, pārskatu un meža biotopu datu bāzu un programmatūras izstrādi atbilstošā vidē, nodrošinot minēto datu bāzu sasaisti ar “Meža fondu”. 2002.gadā plānota meža biotopu datu bāzes integrācija Meža valsts reģistrā.

MVR digitālās kartogrāfijas daļas izstrādei VMD izmanto ārējo izstrādātāju pakalpojumus. Jau 2000.gadā tika izstrādātas MDK pamatdatu ievades aplikācijas, kas bāzētas uz programmatūru ArcView 3.2.

Lai nodrošinātu kartogrāfijas kārtošanu, veikti sekojoši galvenie uzdevumi:

- uzturēšanas ietvaros saņemta un instalēta ArcMap8.1 programmatūra;
- iegādāti 14 krāsu printeri MDK izdrukas vajadzībām;
- MDK pamatkartes apstrādes aplikāciju pielāgošana ArcMap8.1. iespējām un šo aplikāciju papildinājumi ar platību aprēķinu moduļiem;
- izstrādāti pamatprincipi MDK pamatdatu uzkrāšanai centrālā datu bāzē un šo datu publiskošanai.

Informācijas sagatavošana un pakalpojumu sniegšana

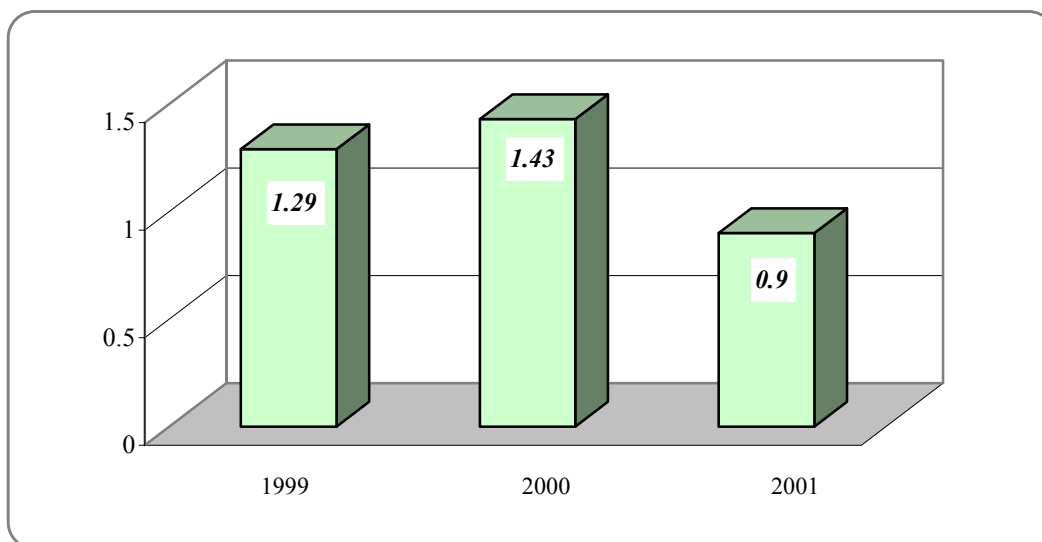
Meža valsts reģistrā uzkrātā informācija kalpo par pamatu virknei uzdevumu un pakalpojumu, ko sniedz Valsts meža dienests:

- izsniegti ap 70000 apliecinājumi saimnieciskās darbības veikšanai;

-
- izziņu “Meža novērtējums zemes kadastrālās un mežaudzes vērtības noteikšanai” sagatavošana;
 - normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā VZD sniegti dati nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības aprēķiniem par meža zemēm par stāvokli uz 2001.gada 1.oktobri, kā arī nekustamā īpašuma nodokļa prognozes aprēķiniem par meža zemēm par stāvokli uz 2001.gada 1.janvāri;
 - 2001.gada maijā noslēgts vienošanās protokols ar Valsts ieņēmumu dienestu par datu apmaiņu, kā rezultātā sagatavoti un VID nodoti dati par 1998., 1999. un 2000.gados izsniegtajiem ciršanas apliecinājumiem un faktiski veikto saimniecisko darbību, kā arī, sākot ar 2001.gadu, uzsākta regulāra minētās informācijas nodošana;
 - sagatavots, prezentēts un izplatīts meža resursu statistikas kompaktdisks “Latvijas meži gadsimtu mijā”. VMD plāno šāda kompaktdiska sagatavošanu arī 2002.gadā;
 - virknei ar meža nozari saistītajiem uzņēmumiem – mežierīcības pakalpojumu sniedzējiem, meža izstrādes un pārstrādes un citām organizācijām;
 - sagatavoti statistikas pārskati gan Centrālajai statistikas pārvaldei, gan starptautiskās statistikas pārskati EFSOS un TBFR par meža resursiem.

7. Meža apsardzība pret uguni

2001.gada ugunsnedrošajā laikposmā valstī kopā izcēlās 272 meža ugunsgrēki, kuros cieta 269 ha meža zemju platības. 108 ugunsgrēki vai 40 % no visiem ugunsgrēkiem ir izcēlušies valsts mežos. Uguns skartā platība valsts mežos bija 169,7 ha, bet pārējos mežos – 159,9 ha. Vidējā izdegusi platība vienā ugunsgrēkā, kas ir viens no galvenajiem ugunsgrēka atklāšanas un dzēšanas efektivitātes rādītājiem, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir samazinājusies un ir 0,9 ha (7.1.att.).

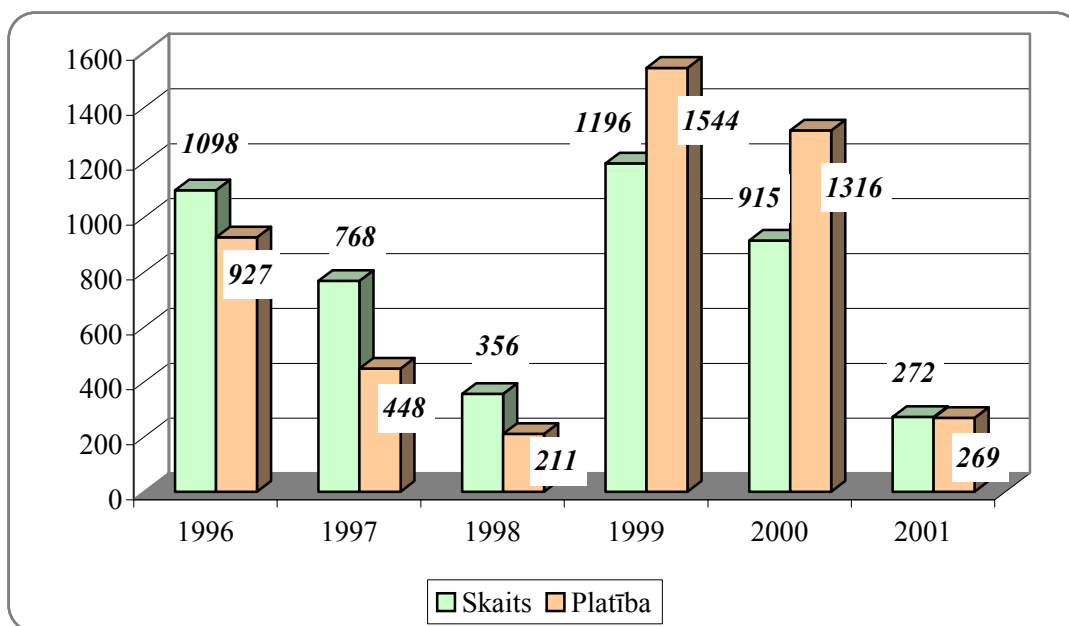

7.1.attēls. Vidēji ugunsgrēkā skartā platība (ha).

2001.gads degamības ziņā ir bijis pats labvēlīgākais pēdējo piecu gadu laikā (7.2.att.).

Salīdzinoši lielās uguns skartās platības izskaidrojamas ar virkni meža ugunsgrēkiem vēl pirms ugunsnedrošā laikposma izsludināšanas, kas izcēlās vecās zāles dedzināšanas rezultātā. Liels meža ugunsgrēks izcēlās arī Talsu virsmežniecībā, kurā uguns skartā platība sasniedz 42 ha.

Ugunsgrēku rezultātā mežam nodarītie zaudējumi sastādīja 30,1 tūkst. latu.

7.2.attēls. Ugunsgrēku skaits un uguns skartās platības.

2001.gadā ugunsapsardzībai izlietoti 728,116 tūkst. Ls (skat. 7.1.tabulu). Saskaņā ar uguns novērošanas torņu atjaunošanas plānu 2001.gadā uzcelti 13 metāla torņi.

Ugunsdzēsības autoparks papildināts ar četrām jaunām ugunsdzēsības automašīnām.

Radiosakaru tīkls papildināts ar 50 Motorola tipa radiostacijām. Ugunsdzēsības stacijas apgādātas ar 13 pārnēsājamiem motorsūkņiem Honda un šļūtenēm un 9 benzīna motorzāģiem.

7.1.tabula. 2001.gadā ugunsapsardzībai izlietotie līdzekļi.

Izdevuma posteņi	Izdevumu apjoms, tūkst. Ls
Ugunsargu un ugunsdzēsības staciju komandu uzturēšana	230,6
Sakaru uzturēšana	58,4
Ugunsdzēsības staciju ekspluatācijas izmaksas	76,8
Citi izdevumi	190,0
Torņu celtniecība	98,0
Ugunsdzēsības automašīnu iegāde	47,8
Radiosakaru modernizācija	17,6
Inventāra iegāde (zāģi, sūkņi, šļūtenes)	8,9
KOPĀ	728,1

8. Medību normatīvo aktu ievērošanas un medību resursu stāvokļa kontrole

Latvijas Republikas Bioloģiskās daudzveidības Nacionālajā programmā, ko LR Ministru kabinets akceptējis 2000.gada 16.maijā, ir uzsvērti šādi medību saimniecības organizēšanas principi:

- veicināt ilgtspējīgas medību saimniecības attīstību;
- novērst neatbilstošas un nelikumīgas medības.

Lai realizētu šos principus nepieciešams nodrošināt ekoloģiski pamatotu īpatņu skaitu medījamo dzīvnieku populācijās, optimizēt medību iecirkņu lielumu, samērojot to platību ar lielo medījamo dzīvnieku populācijām nepieciešamo teritoriju, kā arī izstrādāt un ieviest vienotu medījamo dzīvnieku populāciju monitoringu.

Būtisku kaitējumu medību resursiem nodara neatbilstošas medības, ar tām saprotot neselektīvas medību metodes un paņēmienus, kā arī metodes, kas aizliegtas starptautiskajos dokumentos. Tā nepiemērotos un nespecializētos slazdos nereti nokļūst to sugu īpatņi, kuru medības nav paredzētas vai ir pat aizliegtas.

Visu minēto prasību nodrošināšanā un pasākumu veikšanā būtiska nozīme ir mednieku informētībai un zināšanu līmenim bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas jautājumos.

Medību normatīvo aktu ievērošanas kontrole

Medību normatīvo aktu ievērošanas kontroles galvenais mērķis ir novērst neatbilstošas un nelikumīgas medības. Tikai likumam atbilstošas medības var nodrošināt ilgtspējīgu medību saimniecības attīstību. Ja pilnībā netiek izskaustas nelikumīgās medības, tās ne tikai var būtiski samazināt īpatņu skaitu kādā populācijā, bet arī neļauj savākt pilnīgu informāciju par nomedīto dzīvnieku skaitu, tādējādi ietekmējot medību resursu novērtējumu un to izmantošanas iespēju prognozes. Latvijai saistošās starptautiskās normas uzliek par pienākumu kontrolēt medību normatīvo aktu izpildi, lai varētu turpināt atsevišķu sugu izmantošanu.

8.1.tabula. Pārskats par medību pārkāpumiem 2001.gadā.

	Skaitis
Pārkāpumi	222
Noskaidroti vainīgie	219
Nenoskaidroti pārkāpumi	57
Nelikumīgi nomedīti	
aļņi	24
stirnas	41
meža cūkas	24
staltbrieži	25
bebri	3
Zaudējumi, Ls	87380
Administratīvie sodi, Ls	5302

Medījamo dzīvnieku uzskaitē

Medījamo dzīvnieku uzskaitē ir to pārvaldīšanas procesa sastāvdaļa, kas Latvijā ir valsts uzdevums. To nosaka

▲ Medību likuma (1995.g. 1.jūnijs) 4.pants,

▲ Medību noteikumu (MK noteikumi Nr.251, 1995.g. 8.augusts) 5.pants,

Balstoties uz Medību noteikumu 1.pantu, VMD ik gadus izdod rīkojumu “Par medījamo zvēru un putnu uzskaiti un lielākā pieļaujamā nomedījamo dzīvnieku skaita projektu”. Ar šiem rīkojumiem VMD struktūrvienības dzīvnieku uzskaitē uz brīvprātības principiem iesaista arī medību tiesību lietotājus.

Tā kā meteoroloģiskie apstākļi Latvijas teritorijā ir atšķirīgi un VMD tehniskās iespējas ir ierobežotas, uzskaitē nenotiek kā vienlaicīga akcija, bet gan kā dzīvnieku skaita ikgadējs vērtējums pēc stāvokļa uz 1.aprīli (medījamiem putniem pēc stāvokļa uz 15.maiju). Uzskaitītas tiek visas medījamo zīdītāju sugas un daži šobrīd aizsargājami, bet vēsturiski tradicionāli medījami zīdītāji, kā ūdri un brūnie lāči, bet no putniem – medņi, rubeņi un baltirbes – kopā 22 dzīvnieku sugas. Uzskaites pamatplatība ir mežsarga apgaita. Pa valsti kopumā uzskaites datu apkopošanu un analīzi veic Medību daļa. VMD Meža resursu reģistra sektors apkalpo vienoto elektronisko medību saimniecības datu bāzi.

2001.gadā, līdzīgi, kā iepriekšējās trīs medību sezonās galveno medījamo dzīvnieku skaits turpina pieaugt, dažviet jau sasniedzot optimālo. Populāciju dinamika atspoguļota 8.1., 8.2., 8.3. un 8.4. attēlos.

Nomedīšanas apjomu administrēšana

Nomedīšanas apjomu administrēšana ir viens no galvenajiem uzdevumiem, lai nodrošinātu ekoloģiski pamatotu īpatņu skaitu populācijās, samazinātu pretrunas starp medību saimniecību un citu nozaru interesēm medījamo dzīvnieku vai pašu medību nodarīto zaudējumu dēļ un veicinātu ilgtspējīgas medību saimniecības attīstību.

Lai nodrošinātu nomedīšanas apjomu administrēšanu VMD veic sekojošas aktivitātes:

1. Medību saimniecības konsultatīvo grupu darba koordināciju;
2. Lielākā pieļaujamā nomedījamo dzīvnieku skaita apstiprināšanu;
3. Medību atļauju izgatavošana un izsniegšanu;
4. Datu apkopošanu par nomedītajiem dzīvniekiem;
5. Datu apkopošanu par bojā gājušiem medījamiem un īpaši aizsargājamiem dzīvniekiem;
6. Medījamo dzīvnieku lauksaimniecībai un mežsaimniecībai nodarīto postījumu uzskaiti.

Pirms medību sezonas sākuma VMD izsniedz limitēto medījamo dzīvnieku medību atļaujas (stingrās uzskaites veidlapas) medību tiesību lietotājiem. Vienas medību sezonas laikā VMD mežniecības izsniedz arī aptuveni 15000 nelimitēto medījamo dzīvnieku atļaujas.

Kopš 2000.gada sāk pieaugt galveno medījamo sugu dzīvnieku nomedīšanas apjomi, kas liecina par to, ka populāciju kvantitatīvie rādītāji uzlabojas. Strikti ievērojot optimālos medījamo dzīvnieku populāciju apsaimniekošanas modeļus ir izdevies apturēt medījamo dzīvnieku populāciju lejupslīdi un panākt medījamo dzīvnieku skaita un nomedīšanas apjomu palielināšanos.

Mednieku eksaminācija un mednieku apliecību izsniegšana

Mednieku eksaminācija nepieciešama, lai nodrošinātu to, ka persona, kura saņem mednieka apliecību vismaz pamatzināšanu līmenī pārzinātu būtiskākos medību saimniecības jautājumus. Mednieka apliecība ir tiesības apliecinošs dokuments, kas apstiprina personas tiesības medīt un ir pamatdokuments, lai varētu iegādāties un reģistrēt medību ieroci.

Pamatojoties uz Medību likumu, mednieka apliecību izsniedz VMD virsmežniecībās pēc tam, kad nokārtots eksāmens mednieku eksaminācijas komisijā. Mednieku eksaminācijas komisijas apstiprina pēc VMD ieteikuma. Eksaminācijas komisiju darbību finansē VMD, nosakot maksu par eksāmena kārtošānu un mednieka apliecības sagatavošanu. Mednieka eksāmens ir vienīgā zināšanu pārbaude, kas nepieciešama medību šaujamieroča iegādei medībām.

Šobrīd VMD ir izsniedzis vairāk kā 36 000 mednieku apliecības un ziņas par šīm personām tiek uzglabātas datu bāzē "Mednieki". Gadā tiek eksaminēti un izsniegtas mednieku apliecības aptuveni 250 medniekiem.

Ārvalstu pilsoņi ir tiesīgi medīt Latvijā pēc tam, kad saskaņā ar medību noteikumiem Latvijas Republikas Valsts meža dienestā ir saņēmuši mednieka dokumentus. Ārvalstu mednieku apliecības tiek izsniegtas VMD centrālajā aparātā un virsmežniecībās, to skaits gadā pārsniedz 200. Ja ārvalstu pilsonis vēlas Latvijā ievest medību ieroci, VMD LR Valsts policijai raksta saskaņojuma vēstuli.

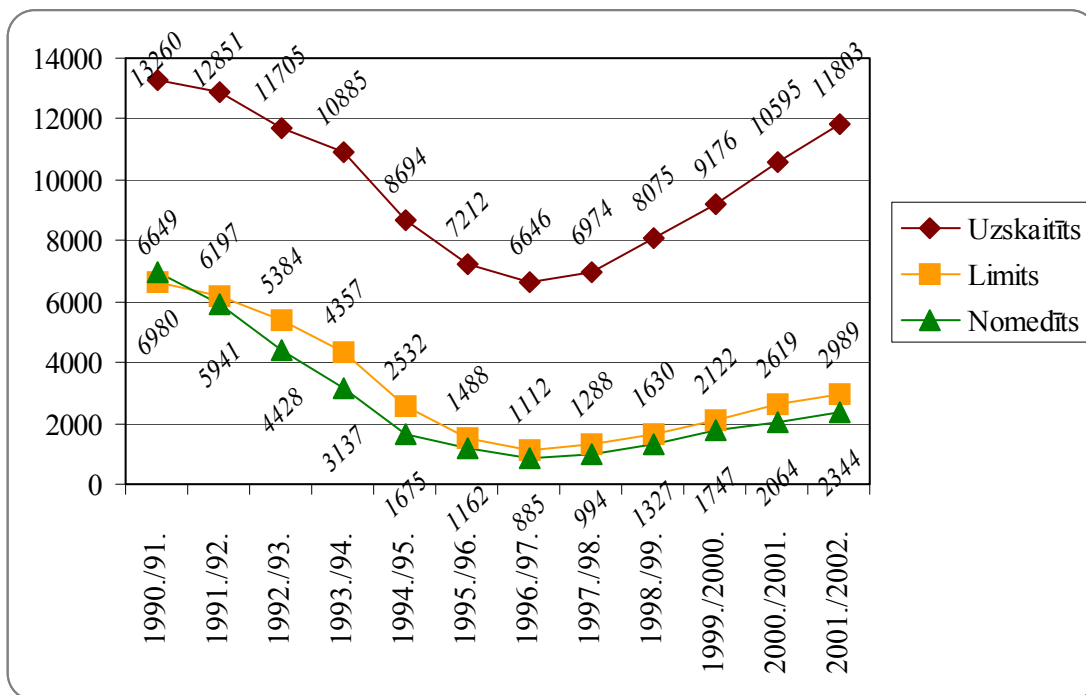
Informācija par izsniegto, anulēto un aizturēto apliecību skaitu, par to vai personai ir izsniegta mednieka apliecība, kad, kas un uz kāda pamata šo apliecību ir izsniedzis ir sabiedrībai vai ieinteresētajām institūcijām pieejama, izmantojot datu bāzi "Mednieki".

ES interešu sfērā ietilpstošo dzīvnieku sugu monitoringa

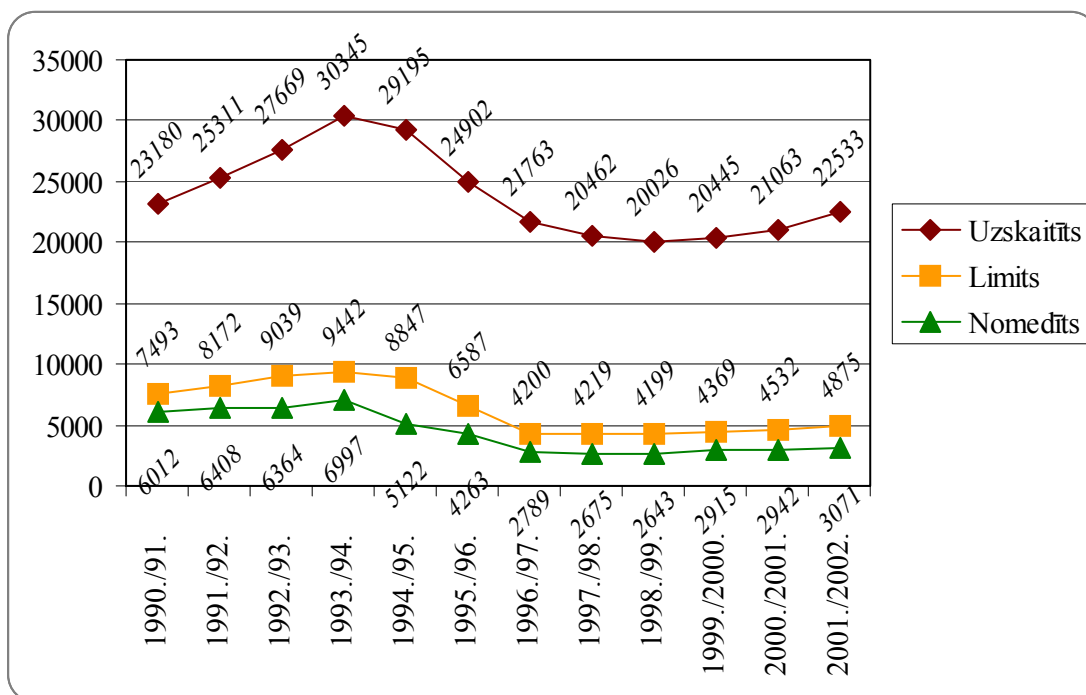
Vairākas Latvijā medījamo dzīvnieku sugas, kuru medīšanas intensitāte un vietējie vides apstākļi pilnībā nodrošina populāciju atjaunošanos vai pat pieaugumu, Eiropas valstu vai globālā mērogā ir apdraudētas un tādēļ iekļautas aizsargājamo sugu sarakstos. Šo sugu aizsardzību nosaka Latvijā ratificētās starptautiskās konvencijas un Eiropas Savienības valstu likumdošana. Taču minētie starptautiskie dokumenti pieļauj ar vietējiem apstākļiem saistītas atkāpes no vispārējām prasībām, ja vien vietējo specifiku pamato ar konkrētiem regulāri ievāktiem datiem. Monitoringa mērķis ir sistemātiski iegūt datus par starptautiski apdraudētu, bet lokāli plaši izplatītu sugu populāciju stāvokli saistībā ar pieļaujamām izmantošanas normām un paņēmieniem, proti, noteikt, vai populācijas sekmīgi atjaunojas pie dotās medību slodzes.

ES Direktīva par savvaļas sugu un biotopu aizsardzību aizliedz tādu Latvijā medījamo sugu kā bebru, vilku un lūšu ieguvu, kā arī nosaka populāciju monitoringa un ieguves normēšanas nepieciešamību meža caunām, seskiem un baltajiem zaķiem.

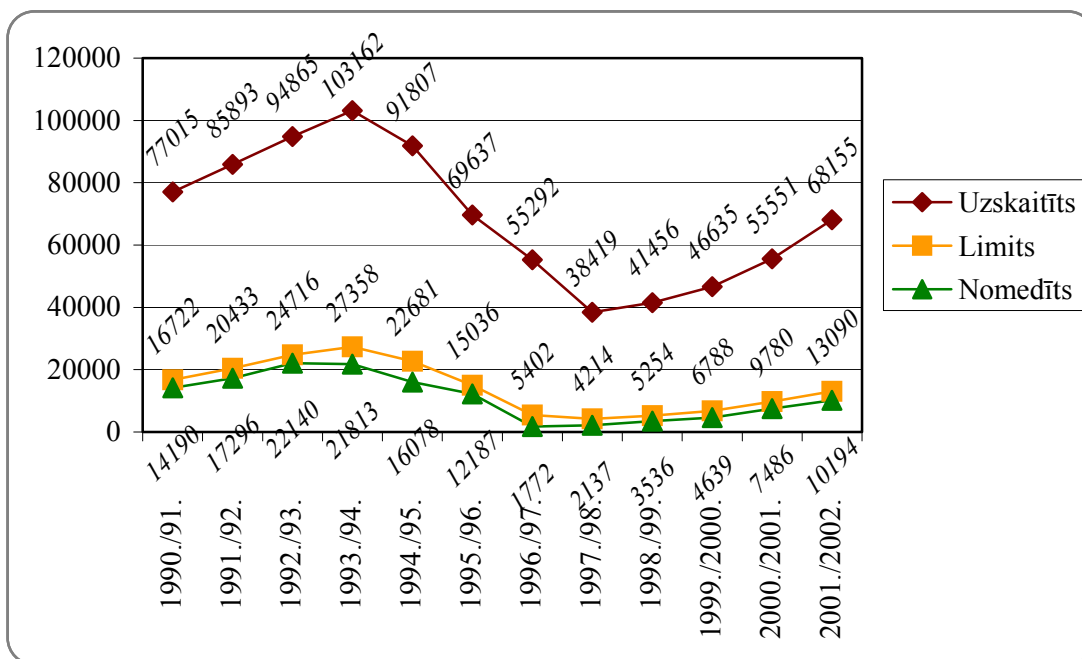
Valsts meža dienests radījis iestrādes vilku un lūšu monitoringam. Līdztekus ikgadējai uzskaiti un ziņu apkopošanai par nomedītajiem plēsējiem uzsākta nomedīto vilku un lūšu izpēte. Darbs aizsākts pirms diviem gadiem, izmantojot Dānijas Vides aģentūras finansiālu atbalstu. Sākot ar 2000./2001.gada sezonu vilku un lūšu monitoringu pilnībā pārņēmis VMD, organizējot sadarbību ar LVMI "Silava", VAS "Latvijas valsts meži" un Latvijas Universitāti. Uzsākta arī vilku lopkopībai nodarīto postījumu apzināšana.

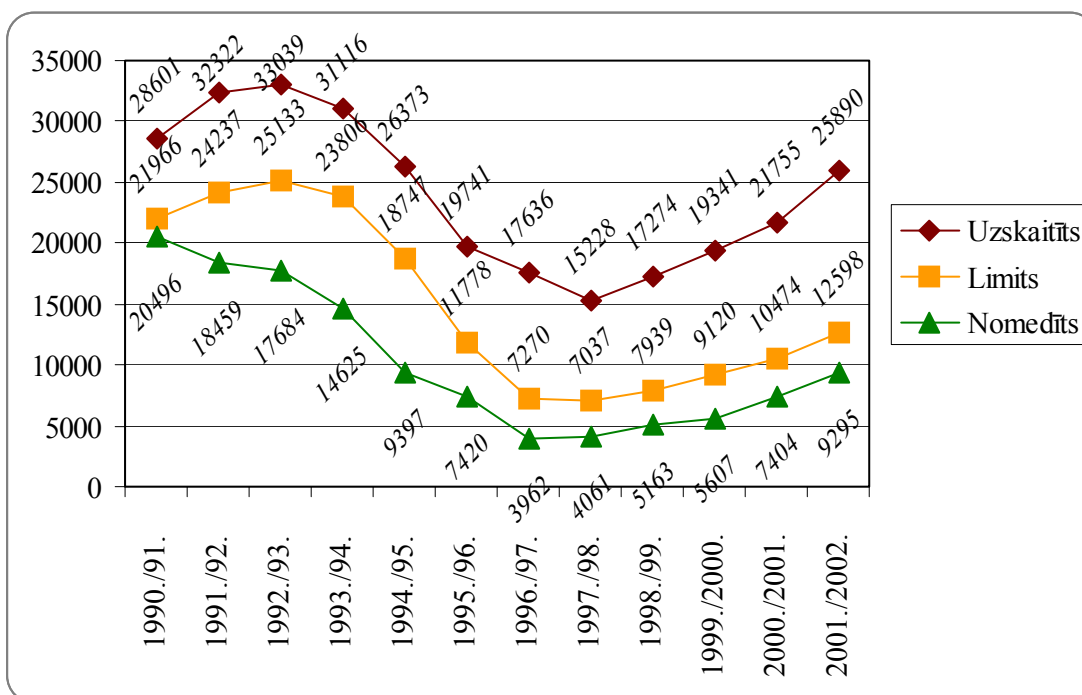
8.1.attēls. Aļņu populācijas dinamika Latvijā.

8.2.attēls. Staltbriežu populācijas dinamika Latvijā.

8.3.attēls. Stirnu populācijas dinamika Latvijā.

8.4.attēls. Meža cūku populācijas dinamika Latvijā.

9. Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošana

Valsts meža dienesta struktūrvienība īpašo uzdevumu veikšanai – zinātniskās izpētes mežu pārvaldīšanai un zinātnisko pētījumu nepārtrauktības nodrošināšanai – ir Meža pētīšanas stacija (MPS). MPS ir trīs informācijas centri – Kalsnavā, Jelgavā un Smiltēnē. Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas kārtību kopš 2001.gada 6.marta nosaka MK noteikumi Nr.110 “Zinātniskās izpētes mežu apsaimniekošanas kārtība”.

MPS apsaimnieko 28,8 tūkst. ha mežu, kuri atrodas deviņos valsts administratīvajos rajonos, un veic zinātniskās izpētes, integrālā meža monitoringa, apmācību un izglītības atbalsta pasākumus.

2001.gadā zinātniskās izpētes mežos atjaunotas mežaudzes 143 ha platībā, t.sk. zinātniskie stādījumi – 14,4 ha, veiktas sastāva kopšanas circes 413 ha platībā, uzturēti un remontēti meža ceļi 124 km garumā. Kopā nocirsts 61 tūkst. m³ koksnes 409 ha platībā, t.sk. 44,4 tūkst. m³ galvenajā cirtē. Ieņēmumi no koksnes realizācijas 2001.gadā ir 346 tūkst. Ls.

10. Meža īpašnieku informēšana un konsultēšana

Valsts meža dienests informē un konsultē meža īpašniekus par mežsaimniecības jautājumiem un attiecīgo normatīvo aktu prasībām (Valsts meža dienesta likums, 2.pants). Lai realizētu iepriekš minēto funkciju, ir noformulēts VMD ilgtermiņa mērķis - **meža apsaimniekotāji zina, izprot un ievēro normatīvos aktus un pielieto labas mežsaimniecības principus.**

VMD ietvaros darbojas meža īpašnieku konsultāciju un apmācību sistēma. Darbu koordinē un vada VMD Atbalsta un attīstības daļa, bet 26 virsmežniecībās – inženieri-konsultanti; konsultācijas sniedz virsmežniecību speciālisti, 197 mežziņi, viņu vietnieki un 833 mežsargs.

VMD uzdevums ir ar savām darbībām panākt, lai informācija par normatīvo aktu prasībām sasniegtu pēc iespējas lielāku meža īpašnieku skaitu un viņiem veidotos izpratne par to prasību pielietošanu praksē.

Meža īpašnieku informēšana ar masu saziņas līdzekļu un informācijas materiālu palīdzību.

2001.gadā vietējos preses izdevumos publicēti 535 raksti par normatīvo aktu prasībām un to pielietošanu, no kuriem 54 % bijuši izglītojoša rakstura. Salīdzinājumā ar 2000.gadu rakstu skaits palielinājies par 25%. Virsmežniecību darbinieki 115 reizes uzstājušies vietējā TV un radio. Mežniecībās izveidotos informācijas standos meža īpašniekiem ir iespējams iepazīties ar nepieciešamo informāciju.

Sadarbībā ar VMD speciālistiem un virsmežniecību konsultantiem sagatavoti 4 mācību raidījumi – “Meža aizsardzība pret uguni”, “Saudzēsim dabas vērtības mežā”, “Meža veselība un aizsardzība” un “Kā saimniekot bez kailcirtēm”, kuri demonstrēti LTV 2.programmā. Raidījumu ieraksti izmantoti kā mācību materiāli meža īpašnieku semināros.

Sadarbībā ar virsmežniecību inženieriem-konsultantiem un VMD speciālistiem sagatavotas šādi informācijas lapas par normatīvo aktu prasībām meža īpašniekiem: “Kas jāzina par jaunaudzū kopšanu”, “Meža ieaudzēšana un plantāciju meži”, “Mikroliegumu izveidošana, aizsardzība un apsaimniekošana”, “Meža aizsardzības pasākumi”, “Koku ciršanas kārtība citās cirtēs”, “Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes”, “Bojātu koku ciršana”; un bukleti: “Lapu koku audzēšana – soli pa solim”, “Vesels un spēcīgs stāds”, “Ciršanas apliecinājums” un “Kā kļūt par mednieku”.

Lai popularizētu labāk apsaimniekoto mežu īpašnieku pieredzi, atziņas, interesantākos risinājumus VMD un laikraksts “Praktiskais Latvietis” organizēja konkursu “Par labāk apsaimniekoto privāto mežu”. Konkurss pieteicās 32 meža īpašnieki no 18 rajoniem. Labākie meža īpašnieki ieguva vērtīgas balvas un tika popularizēti VMD organizētajos semināros, laikrakstā “Praktiskais Latvietis” un vietējos preses izdevumos.

Meža īpašnieku individuālās konsultācijas.

Konsultāciju skaits 2001.gadā salīdzinot ar 2000.gadu pieaudzis par 34 % (no 40 880 līdz 54 697). Salīdzinot ar kopējo meža īpašnieku skaitu Latvijā, 2001.gadā vidēji katrs trešais meža īpašnieks ir saņēmis VMD speciālistu konsultācijas. VMD no kopējā 2001.gadā sniegto konsultāciju skaita 54 % ir mutiskas konsultācijas ar izbraukumu, 43 % - mutiskas bez izbraukuma un 3 % - rakstiskas. Pieprasījums pēc konsultācijām gada laikā ir mainīgs – pirmajos 3 mēnešos tiek sniegtas vairāk kā 1/3 no kopējo konsultāciju skaita, pārējos gada mēnešos – katrā 5...8 % no kopējā konsultāciju skaita. Tas izmantojams dažādu aktivitāšu plānošanā. Kā liecina meža īpašnieku aptaujas rezultāti, 53 % no respondentiem labprāt vēlētos saņemt tieši individuālās konsultācijas, taču VMD rīcībā nav katra īpašnieka konsultēšanai nepieciešamie resursi.

Meža īpašnieku informēšana, konsultēšana rīkojot seminārus un pielietojot citas apmācību metodes.

Salīdzinājumā ar 2000.gadu semināru skaits samazinājies par 10 % (no 545 uz 491), bet dalībnieku skaits par 11 % (no 7 617 uz 6 782). Tas liecina, ka meža īpašnieki devuši priekšroku citiem VMD sniegto pakalpojumu veidiem, piemēram, individuālām konsultācijām. Semināru dalībnieku skaits ir atkarīgs no semināra tēmas, organizācijas, reģionālajām īpatnībām, kā arī no pieejamiem finansu resursiem (informācijas nodrošināšanas presē, meža īpašnieku informēšanas, uzaicināšanas veida, nodrošinājuma ar materiāliem). Semināros kā lektori pārsvarā ir mežniecību un virsmežniecību darbinieki (80 %), bet labāk apmeklēti ir tie semināri, kuros uzaicināti dažādu firmu pārstāvji un lektori. Lielāku dalībnieku skaitu semināros var aptvert, organizējot seminārus pa mežniecībām un konkrētiem cikliem.

Lai stiprinātu saikni VMD – pašvaldība, 2001.gada Meža dienu, kuras noritēja ar devīzi “Lai zaļo Latvija”, ietvaros katrā virsmežniecībā tika organizētas talkas, kurās aicināja piedalīties arī pašvaldību vadītājus un pārstāvjus, kas kopā ar VMD darbiniekiem un tā sadarbības partneriem atjaunoja izcirtumus valsts, pašvaldību vai privātajos mežos, apmežoja lauksaimniecībā neizmantojamās zemes. Pavisam virsmežniecībās tika noorganizētas 78 talkas, kurās piedalījās 2 058 dalībnieki, no tiem 178 pašvaldību pārstāvji. Talkās tika iestādīti 42 ha meža. Zemgales pusē turpināja ar ozoliem apstādīt Latvijas robežu. VMD organizēja arī netradicionālākus pasākumus, piemēram, Limbažu virsmežniecībā pašvaldību pārstāvji VMD darbiniekiem palīdzēja ierīkot meža mācību taku, Kuldīgas virsmežniecība papildus talkai sarīkoja Meža dienu ieskaņu semināru, Cēsu virsmežniecība piedalījās izstādē “Cēsu uzņēmējs 2001”.

Lai meža apsaimniekotāji, skolnieki un citi interesenti varētu iepazīties ar mežā notiekošiem procesiem un meža apsaimniekošanas pamatprincipiem, 16 virsmežniecībās izveidotas 32 meža mācību takas, kuras paredzēta meža īpašnieku apmācībām un zināšanu pārbaudei mežsaimnieciskajos jautājumos, piemēram, ir iespējams praktiski apgūt šķērslaukuma, koka vecumu vai augstuma noteikšanu, aplūkot arī izcilus dabas pieminekļus un vēsturiskus objektus, kā arī izmēģināt spēkus dažādās meža spēlēs.

Lai VMD darbiniekiem būtu vienota izpratne par konkrētiem profesionāliem un ar meža īpašnieku konsultēšanu saistītiem jautājumiem, 2001.gadā virsmežniecībās organizēti 688 semināri virsmežniecību un mežniecību darbiniekiem. Virsmežniecību inženieriem-konsultantiem notika 5 praktiski semināri, kuros papildus profesionālajām zināšanām tika apgūtas konsultāciju darbam nepieciešamās iemaņas.

VMD veic meža īpašnieku aptaujas, regulāri apkopo un analizē informāciju.

VMD sadarbībā ar Eiropas integrācijas institūta Socioloģijas nodaļu 2001.gadā veica 276 meža īpašnieku aptauju Preiļu, Saldus un Valmieras rajonos.

Aptaujas mērķis bija noskaidrot meža apsaimniekošanas un izmantošanas tendences privātajā meža sektorā, izveidot meža īpašnieka sociālo portretu, iegūt informāciju par meža īpašnieku interesējošiem jautājumiem, izmantotajiem un vēlamajiem informācijas avotiem, zināšanu papildināšanas veidiem un noskaidrot meža īpašnieku sadarbības vērtējumu ar VMD.

Neskatoties uz to, ka situācija minētos rajonos ir atšķirīga, aptaujas rezultāti parāda vairākas likumsakarības, kuras var attiecināt uz visiem Latvijas privāto mežu īpašniekiem. Pētījuma rezultāti nodrošina VMD ar informāciju, kas nepieciešama konsultāciju sistēmas darbība uzlabošanai un pilnveidošanai atbilstoši meža īpašnieku vēlmēm un vajadzībām.

11. Finansējums un tā izlietojums

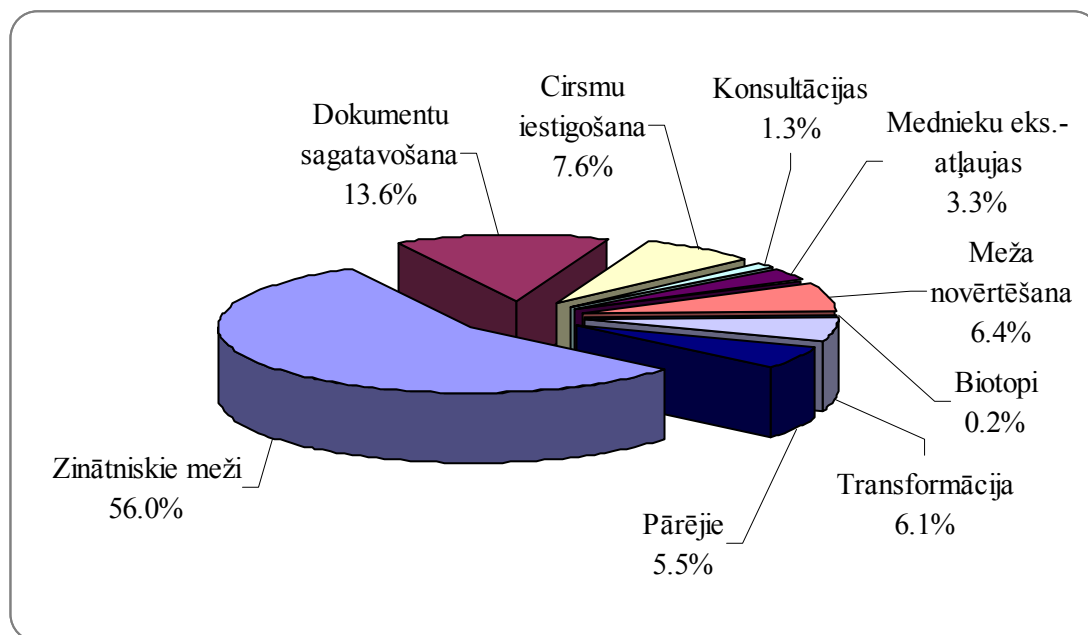
ieņēmumu apjoms un ieņēmumu avoti

Valsts meža dienesta 2001.gada finansējumu veido:

Pamatbudžeta līdzekļi:

1. Budžeta programma 14.000 "Valsts meža dienests"	7 412 245 Ls
2. Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	488 000 Ls
3. Ziedojumi	76 175 Ls

VMD maksas pakalpojumu ieņēmumi 2001.gadā pārsniedza gada tamē paredzētos par 133 923 Ls, kas veidojusies, galvenokārt, neprognozēti pieaugot privāto meža īpašnieku un tiesisko valdītāju pieprasījumiem pēc meža un meža zemes novērtēšanas un dokumentu sagatavošanas, bet saistībā ar vējgāzēm un ar to seku likvidēšanu pieauga izsniegto ciršanas apliecinājumu skaits. Sadalījums pa ieņēmumu veidiem ir sekojošs: ieņēmumi no meža resursu realizācijas zinātniskās izpētes mežos (56,0 % no visiem ieņēmumiem), dažādu dokumentu noformēšana un izsniegšana, lielu daļu no kuriem veido ciršanas apliecinājumi (13,6 %), cirsmu fonda sagatavošana (7,6 %) ieņēmumi par konsultācijām meža īpašniekiem vai apsaimniekotājiem un citi ieņēmumi. 2001.gadā daļa pašu ieņēmumu veidojās no maksas par meža zemes transformāciju (6,1 %), bet saskaņā ar MK noteikumiem Nr.94 "Meža zemes transformācijas kārtība" maksa par meža videi nodarītiem zaudējumiem ieskaitāma valsts pamatbudžetā. (skat. 11.1.attēlu).

11.1.attēls. Pamatbudžeta ieņēmumu posteņu īpatsvars 2001.gadā.

VMD izdevumi 2001.gadā

VMD sekmīgas darbības rezultātā 2001.gadā piešķirtie pamatbudžeta līdzekļi tika apgūti par 99,9 % un izlietoti Valsts budžeta programmas 14.000 "Valsts meža dienests" izpildei, t.sk. investīciju līdzekļi 198 000 Ls apmērā – Meža valsts reģistra informācijas sistēmas izstrādei (80 000 Ls) un ugunsnovērošanas torņu celtniecībai (118 000 Ls).

Finansu rādītāji sīkāk atspoguļoti sekojošajās tabulās.

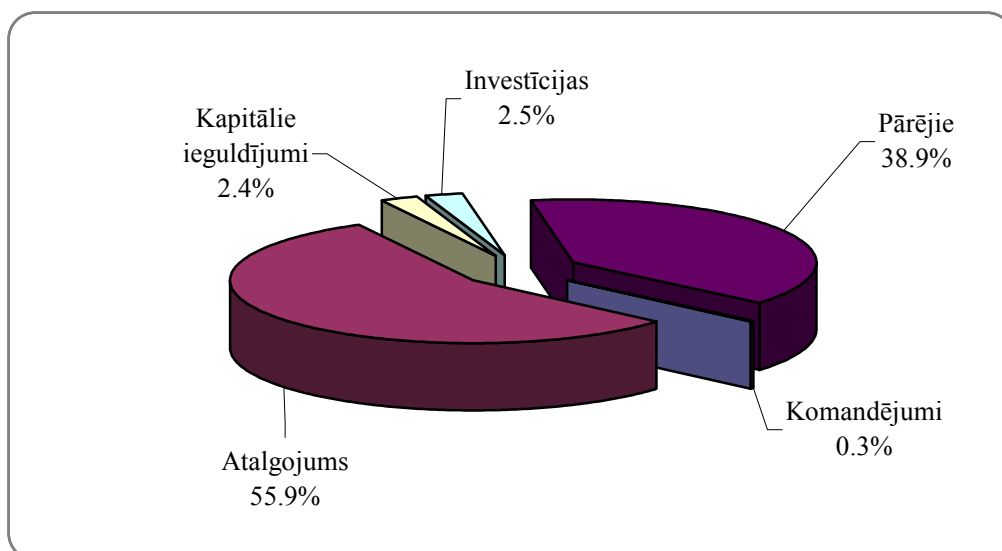
11.1.tabula. Aktīvi un pasīvi. Kopsavilkuma bilance (latos).

Nr.p.k.		Gada sākumā	Gada beigās
1. Aktīvi			
1.1.	Ilgtermiņa ieguldījumi	8650750	8046791
1.2.	Apgrozāmie līdzekļi	1060876	964288
2. Pasīvi:			
2.1.	Pašu kapitāls	9512852	8821190
2.2.	Kreditori	198774	189889

Apgrozāmo līdzekļu un pašu kapitāla samazinājums salīdzinājumā ar 2000.gadu saistīts ar nekustamo īpašumu nodošanu Privatizācijas aģentūrai un pamatlīdzekļu nodošanu VAS "Latvijas valsts meži".

11.2.tabula. Valsts pamatbudžeta līdzekļu izlietojums (latos).

Nr.p.k.		Iepriekšējā gadā	Pārskata gadā	
		(faktiskā izpilde)	apstiprināts likumā	faktiskā izpilde (naudas plūsma)
1.	Ieņēmumi (kopā):	8345552	7900245	8034168
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	7385788	7412245	7412245
1.2.	maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi	742981	488000	621923
1.3.	ārvalstu finansu palīdzība	216783		
2.	Izdevumi (kopā):	8419999	7900245	7899972
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā):	7974192	7513525	7513253
2.1.1.	atalgojumi	4405218	4416144	4416030
2.1.2.	komandējumi	29252	25934	24219
2.1.3.	subsīdijas un dotācijas			
2.2.	izdevumi kapitāl-ieguldījumiem (kopā):	445807	386720	386719
2.2.1.	kustamo īpašumu iegāde	234541	180720	180720
2.2.2.	nekustamo īpašumu iegāde	3400	8000	8000
2.2.3.	kapitālais remonts	33166		
2.3.	zemes iegāde	6700		
2.4.	investīcijas	168000	198000	197999
3.	Nodarbinātība:			
3.1.	faktiskais nodarbināto skaits	1973	1906	1834
3.2.	vidējā darba alga	175	181	190

11.2.attēls. Pamatbudžeta izdevumu īpatsvars.

11.3.tabula. Valsts meža dienesta saņemto ziedojumu un dāvinājumu izlietojums (latos).

Līdzekļu atlikums uz 01.01.2001	4 723
1. Kopējā saņemtā ziedojumu summa (Lati)	71 537
<i>t.sk: 1) ziedojumi un dāvinājumi ar norādītu mērķi</i>	71 537
no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību	3 045
no akciju sabiedrībām	64 903
t.sk no A/S "Latvijas finieris"	42 303
A/S "Lindeks"	3 600
A/S "Latvijas Unibanka"	9 000
VAS "Latvijas valsts meži"	10 000
no ārvalstu juridiskām personām- Meža pārvalde Zviedrijā	3 589
2. Izlietots (kopā)	69 932
Projektam "Bērzu plantāciju ierīkošana un kopšana" uz bijušām lauksaimniecības augsnēm	11 289
Projektam "Bērza koksnes un bērza saplākšņu fizikāli mehāniskās īpašības atkarībā no koku augšanas apstākļiem un saplākšņu ražošanas tehnoloģijas"	28 580
Minisemināra "Meža mācību takas- informācija par mezsaimniecību" organizēšana	1 554
Semināra "Apsaimniekosim lapukoku mežus" organizēšana	2 029
Mācību grāmatas "Meža entomoloģija" izdošana	1 164
LLU Koksnes un koksnes materiālu laboratorijas aprīkošana un akreditēšana	3 492
Pieredzes apmaiņa Zviedrijā mezsaimniecības jautājumos	2 104
Šautuves ierīkošana mednieku apmācībai	13 701
Kuldīgas virsmežniecības nodegušās kantora ēkas remontam	3 000
Valkas virsmežniecību mežniecību kantora ēku remontam	2 857
Līdzekļu atlikums uz 01.01.2002	6 328

12. Valsts meža dienesta personāls 2001.gadā

Personāls ir ikvienas organizācijas galvenais resurss. Tas, cik kvalitatīvi un efektīvi VMD tiks īstenotas tā funkcijas, ir atkarīgs no amatpersonu un darbinieku profesionalitātes, kompetences un atbildības. VMD personāla attīstība tiek veikta gan veicot rūpīgu darbinieku atlasīšanu, gan pilnveidojot amatu aprakstus, piešķirot ierēdņu statusu, gan novērtējot ierēdņu darbību un tās rezultātus, gan nosakot darbinieku mācību vajadzības sekmīgai pienākumu izpildīšanai.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir uzlabojies VMD darbinieku izglītības līmenis: 42 % VMD darbinieku ir augstākā izglītība, 50 % ir vidējā profesionālā izglītība un tikai 8 % ir vidējā izglītība. Augstākajās mācību iestādēs mācās 352 darbinieki.

Valsts administrācijas skolai (VAS) tika iesniegts mācību vajadzību pieprasījums un VAS organizētajosursos piedalījās VMD darbinieki:

- ▲ 280 darbinieki apmeklējuši kursu “Administratīvais process iestādē”,
- ▲ 262 darbinieki apmeklējuši kursu “Ierēdņu darbības un tās rezultātu novērtēšana”,
- ▲ 237 darbinieki apmeklējuši kursu “Darba tiesības un likumdošana”,
- ▲ 178 darbinieki apmeklējuši kursu “Darba stresa vadīšanas psiholoģija”,
- ▲ 131 darbinieki apmeklēja kursu “Eiropas Savienības pamatnostādnes”,
- ▲ 102 darbinieki apmeklējuši kursu “Problemātisko darbinieku psiholoģija”,
- ▲ 102 darbinieki apmeklējuši kursu “Lietvedība”,
- ▲ 68 darbinieki apmeklējuši kursu “Konflikta vadīšanas psiholoģija”,
- ▲ 291 darbinieki apmeklējuši 12 dažādu nosaukumu kursus.

Papildus 82 darbinieki ir apmācīti darbam ar datortehniku un 49 – apguvuši angļu valodas zināšanas citās mācību iestādēs.

Ir notikusi darbinieku apmācība par nozarei aktuāliem jautājumiem, kuru veic VMD centrālā aparāta profesionālās daļas, uzaicinot speciālistus atsevišķās jomās. 2001.gadā noorganizēti 35 semināri, kuros piedalījušies vairāk kā 850 virsmežniecību darbinieki.

Pēc ierēdņu amatu saskaņošanas Valsts civildienesta pārvaldē, ierēdņu kandidātiem, kuri ieņēma šos amatus tika piešķirts ierēdņa statuss.

28% no kopējā VMD darbinieku skaita ir sievietes un 72 % – vīrieši. Vidējais VMD darbinieku vecums ir 41 gads:

- ▲ vecumā no 21 līdz 30 gadiem ir 281 darbinieks,
- ▲ vecumā no 31 līdz 40 gadiem ir 441 darbinieks,
- ▲ vecumā no 41 līdz 50 gadiem ir 508 darbinieki,
- ▲ vecumā no 51 līdz 60 gadiem ir 286 darbinieki,
- ▲ vecāki par 60 gadiem ir 32 darbinieki.

13. VMD iekšējais audits

Valsts meža dienestā Iekšējā audita (IA) daļa tika izveidota 2000.gada 23.februārī, pārveidojot iepriekšējo Kontroles un revīzijas daļu. Daļā strādā pieci auditori: daļas vadītājs, daļas vadītāja vietnieks un trīs vecākie referenti.

IA daļa darbojas saskaņā ar sastādīto stratēģisko un gada plānu. Lielākā uzmanība 2001.gadā tika pievērsta iekšējiem auditiem struktūrvienībās.

Darba gaitā konstatēts, ka VMD struktūrvienību vadītājiem jāuzlabo darbs pie iekšējo kontroles pasākumu apzināšanas, aprakstīšanas un ieviešanas, bet centrālā aparāta daļu vadītājiem ir jākoordinē šis darbs un jādod skaidri, vienoti norādījumi. 2001. gada laikā ir pieņemti vairāki normatīvie akti, kuru ievērošanas kontrolē piedalās Valsts meža dienests, tāpēc tika pievērsta liela uzmanība tam, kādas problēmas šobrīd traucē sekmīgi organizēt VMD darbu, tos piemērojot.

Veiktie auditi

2001.gadā veikti 10 auditi VMD teritoriālajās struktūrvienībās – Rīgas, Krāslavas, Limbažu, Aizkraukles, Balvu, Saldus, Jelgavas, Ludzas, Alūksnes un Valkas virsmežniecībās – un 3 vadības sistēmu auditi – “Meža resursu izmantošanas kontrole”, “Medību resursu administrēšana, mednieku eksaminēšana”, “SIA “Namiķis” dienesta darbības nodrošināšana”.

Virsmēžniecībās auditēta personāla vadība, darba koordinēšana un uzraudzība, finansu vadība, finansu uzskaitē, meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība, darbs ar meža tiesiskajiem valdītājiem.

Iekšējās kontroles sistēma

Iekšējais audits šī gada laikā ir izanalizējis, novērtējis un pārbaudījis VMD iekšējās kontroles sistēmas, atbilstoši Iekšējā audita stratēģiskajam un gada plānam.

Iekšējās kontroles sistēma centrālajā aparātā ir izveidota un darbojas efektīvi. Vairāk jāpievēršas kontroles sistēmu aprakstam un dažādu papildus kontroles mehānismu ieviešanai.

Iekšējās kontroles sistēmas VMD teritoriālajās struktūrvienībās ir izveidotas, taču to darbības efektivitāte ir atšķirīga. Tas visbiežāk ir atkarīgs no tā, cik nopietni vadītāji seko šo kontroļu ievērošanai un izpildei. Atsevišķos gadījumos nācās konstatēt, ka trūkst vienotas pieejas uzdevumu risināšanai, kuri ir kopīgi visām struktūrvienībām. Šajos jautājumos Iekšējā audita daļa rekomendēja VMD centrālā aparāta daļu vadītājiem izstrādāt vienotu kārtību.

Par auditu rezultātiem ir iesniegti ziņojumi iestādes ģenerāldirektoram rekomendāciju tabulu veidā. Šīs rekomendācijas tiek apstiprinātas ar rīkojumu un Iekšējā audita daļa seko rekomendāciju izpildei.

14. Valsts investīciju projekts

Paralēli datu bāzes "Meža fonds" un ar to saistītās programmatūras izstrādei, VMD uzsāka darbu pie Meža valsts reģistra pilotprojekta izstrādes. Meža valsts reģistra izstrāde ir iekļauta Valsts investīciju programmas projektā (kods OP19) un tam piešķirtais finansējums 2001.gadā sastāda Ls 80 000.

15. VMD pasūtītie pētījumi

VMD 2001.gadā pasūtīja Latvijas Valsts Mežzinātnes institūtam "Silava" līgumdarbu par mežaudžu novērtēšanu, lai noteiktu to atbilstību ģenētisko resursu mežaudžu statusam. Pētījuma gaitā tika uzsākta konkrētu mežaudžu izvērtēšana. Pētījums tiks pabeigts 2002.gadā. Pētījuma finansējums 1 500 Ls.

16. Attīstības projekti

2001.gadā pabeigti zemāk minētie starptautiski finansētie attīstības projekti:

Projekts "Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija 2001"

Projekts noslēgts starp VMD un Östra Götaland reģionālo meža pārvaldi (Zviedrija) 2001.gadā.

Projekta mērķis: veikt dabisko meža biotopu inventarizāciju Latvijas mežos.

Apakšmērķi:

1. Paaugstināt meža speciālistu un sabiedrības izpratni par dabiskajiem meža biotopiem un to aizsardzības nozīmi.
2. Atkārtoti izdot grāmatu "Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata".
3. Izdot bukletu "Dabiskie meža biotopi".

Finansējuma avoti: VMD un Zviedrijas vides aizsardzības aģentūra.

2001.gadā VMD apsekoja 90 000 ha valsts mežu, no kuriem kā dabiskie meža biotopi tika izdalīti 3 093 ha un kā potenciālie dabiskie meža biotopi – 987 ha. Septembrī atkārtoti tika izdota speciālistu ļoti pieprasītā "Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata", bet decembrī projekta ietvaros tika izdots buklets "Dabiskie meža biotopi" latviešu un angļu valodās.

Projekts "Zaļāku mežu - informatīvs seminārs skolotājiem"

Projekts noslēgts starp VMD un Östra Götaland Mežsaimniecības pārvaldi (Zviedrija) 2001.gadā.

Projekta mērķis: informēt un apmācīt Cēsu rajona vispārizglītojošo skolu pedagogus par meža mācību taktu izmantošanas iespējām mācību procesā.

Apakšmērķi:

1. Radīt skolotājos izpratni par mežā notiekošajiem procesiem un to nozīmību.
2. Attīstīt sadarbību starp VMD un vispārizglītojošām skolām.
3. Iepazīstināt skolotājus ar Zviedrijas pieredzi projekta "Mežs skolā" organizēšanā un realizēšanā.

Finansējuma avoti: VMD, Östra Götaland Mežsaimniecības pārvalde (Zviedrija).

Lai jau skolas vecuma bērniem radītu un veidotu izpratni par mežu un tajā notiekošajiem procesiem, divu dienu semināra ietvaros tika apmācīti 30 Cēsu rajona skolotāji. Projekta

ietvaros četru dienu laikā tika organizētas mācību ekskursijas, kuras apmeklēja vairāk kā 20 rajona skolu skolotāji un skolnieki.

Projekts “Apsaimniekosim lapu koku mežus”

Projekts noslēgts starp VMD un Östra Götaland Mežsaimniecības pārvaldi (Zviedrija) 2001.gadā.

Projekta mērķis: pievērst sabiedrības uzmanību lapu koku audžu apsaimniekošanai.

Apakšmērķi:

1. Organizēt mācību seminārs par lapu koku audžu apsaimniekošanu.
2. Veidot diskusiju starp dažādām lapu koku audzēšanā un izmantošanā iesaistītajām grupām.
3. Izdot brošūru par lapu koku audzēšanu.

Finansējuma avoti: VMD, Östra Götaland Mežsaimniecības pārvalde (Zviedrija).

Projektā par lapu koku audzēšanu tika iesaistīti dažādu mērķa grupu pārstāvji – meža īpašnieki, zinātnieki, uzņēmēji un profesionālo skolu pasniedzēji. Projekta ietvaros tika izdota brošūra “Lapu koku audzēšana – soli pa solim”.

17. Prognozes un plāni

Iestādes darbības uzlabošana

Līdz 2002.gada vidum plānots ieviest informācijas sistēmu visās valsts virsmežniecībās, kā arī jāturpina darbs pie Meža valsts reģistra izstrādes, integrējot informācijas sistēmā jaunas sadaļas:

- meža apsaimniekošanas normatīvo aktu pārkāpumu uzskaites apakšsistēma, datu sagatavošana Sodu reģistram;
- mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācijas datu un mikroliegumu uzskaites apakšsistēma;
- meža reproduktīvā materiāla reģistrēšanas apakšsistēma;
- ugunsapsardzības un meža aizsardzības uzskaites apakšsistēma;
- medību resursu stāvokļa uzskaites un to izmantošanas apakšsistēma, mednieku un mednieku apliecību uzskaites apakšsistēma.

Lai paaugstinātu meža digitālās kartes (MDK) pamatkartes radīšanas efektivitāti, VMD šim nolūkam 2002.gadā plāno piesaistīt ārējos cilvēkresursus, paredzot MDK pamatkartes radīšanu kā Valsts investīciju programmas projekta (kods OP19) apakšprojektu, radot MDK pamatdatus papildus par 200 000 ha.

Jāuzsāk darbs pie Meža valsts reģistra tekstuālās un grafiskās daļas integrācijas (Meža ĢIS).

Lai sakārtotu VMD iekšējās procedūras un uzlabotu sniegto pakalpojumu kvalitāti, 2002.gadā tiks veikti minētie pasākumi:

- izveidots ģenētisko resursu mežaudžu saraksts un noteikts statuss (apsaimniekošanas režīms) identificētajām audzēm;
- izstrādāta metodika krājas kopšanas ciršu kvalitātes pārbaūžu veikšanai;
- izstrādāta un ieviesta instrukcija par ieaudzētās mežaudzes un plantāciju mežu platību inventarizācijas veikšanu;
- izstrādāti ieteikumi lauksaimniecībā neizmantoto zemju dabiskās apmežošanās apjomu prognozēšanai;
- izstrādāti norādījumi ceļu ar ugunsapsardzības nozīmi izdalīšanai un novērtēšanai, ugunsapsardzības nozīmes ceļu inventarizācija un nepieciešamo remontu sarakstu sastādīšana;
- līdz šim izdalīto mežu riestu īpaši aizsargājamo iecirkņu pārbaudes 20 virsmežniecībās, sagatavoti priekšlikumi mežu riestu mikroliegumu un to buferzonu izveidošanai;
- veicot meža īpašnieku aptaujas trijās virsmežniecībās, tiks definētas meža īpašnieku mērķa grupas un to apmācībā un informēšanā izmantojamie instrumenti;
- izstrādāti priekšlikumi konsultāciju darba efektivitātes vērtēšanai.

Starptautiskie projekti

Tiks turpināta sadarbība ar Östra Götaland reģionālo meža pārvaldi (Zviedrija) par turpinājumu projektam “Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija 2001”.

Sadarbība ar Zviedrijas Nacionālo meža pārvaldi tiks sagatavots projekta pieteikums “Privāto mežu ilgtspējīgas apsaimniekošanas atbalsta pakalpojumu pilnveidošana Valsts meža dienestā”.

Līgums starp LR ZM Valsts meža dienestu, Nīderlandes ūdru centra fondu un LR VARAM Gaujas nacionālā parka administrāciju par sadarbību ūdru reintrodukcijas projektā Nīderlandē.